

BØRNEHUSET CHILLI MARSTRUP

BØRNEHUSET CHILLI, AFDELING MARSTRUP

RAPPORTEN ER HENTET: 30-06-2022
HADERSLEV KOMMUNE

RAMBOLL

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION	2
Læsevejledning	2
Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)	4
DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2018	6
Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	6
Børnesyn og børneperspektiver	8
Børns leg	10
Det brede lærings syn	12
Samspil og relationer.....	15
Børn i udsatte positioner og alle børns deltagelse i børnefællesskaberne	18
Evaluerende pædagogisk praksis	20
Forældresamarbejde om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.....	23
Sammenhængende overgange	25
ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN	29
Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen).....	29
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	30
DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	32
Alsidig personlig udvikling	32
Social udvikling.....	34
Kommunikation og sprog	35
Krop, sanser og bevægelse	37
Natur, udeliv og science.....	38
Kultur, æstetik og fællesskab	40
MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING.....	42
Arbejdet med den pædagogiske læreplan.....	42
Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø.....	43
Inddragelse af forældrebestyrelsen	47
Det fremadrettede arbejde.....	48

INTRODUKTION

I Danmark går størstedelen af alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling. Siden 2004 har alle dagtilbud arbejdet med en pædagogisk læreplan, hvis formål er at opstille mål for børns udvikling, læring, trivsel og dannelse inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten på dagtilbud blev der på baggrund af dagtilbudsaftalen "Stærkere dagtilbud – alle skal med i fællesskabet" i 2017, vedtaget en ny lovgivningsmæssig ramme i 2018 for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. Ændringerne tager udgangspunkt i det samlede forslag om en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper udarbejdede i 2016. Udarbejdelse af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på lokale udfordringer, styrker og kompetencer og de er en ledelsesmæssig beslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de fastsatte rammer i loven og af kommunalbestyrelsen.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

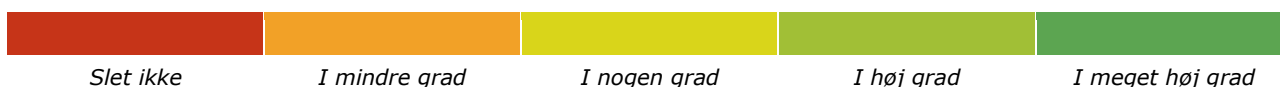
Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

Læsevejledning

I denne læreplansrapport kan der læses om dagtilbuddet pædagogisk praksis suppleret med forskellige resultatvisninger. Resultatvisningerne skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede og skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

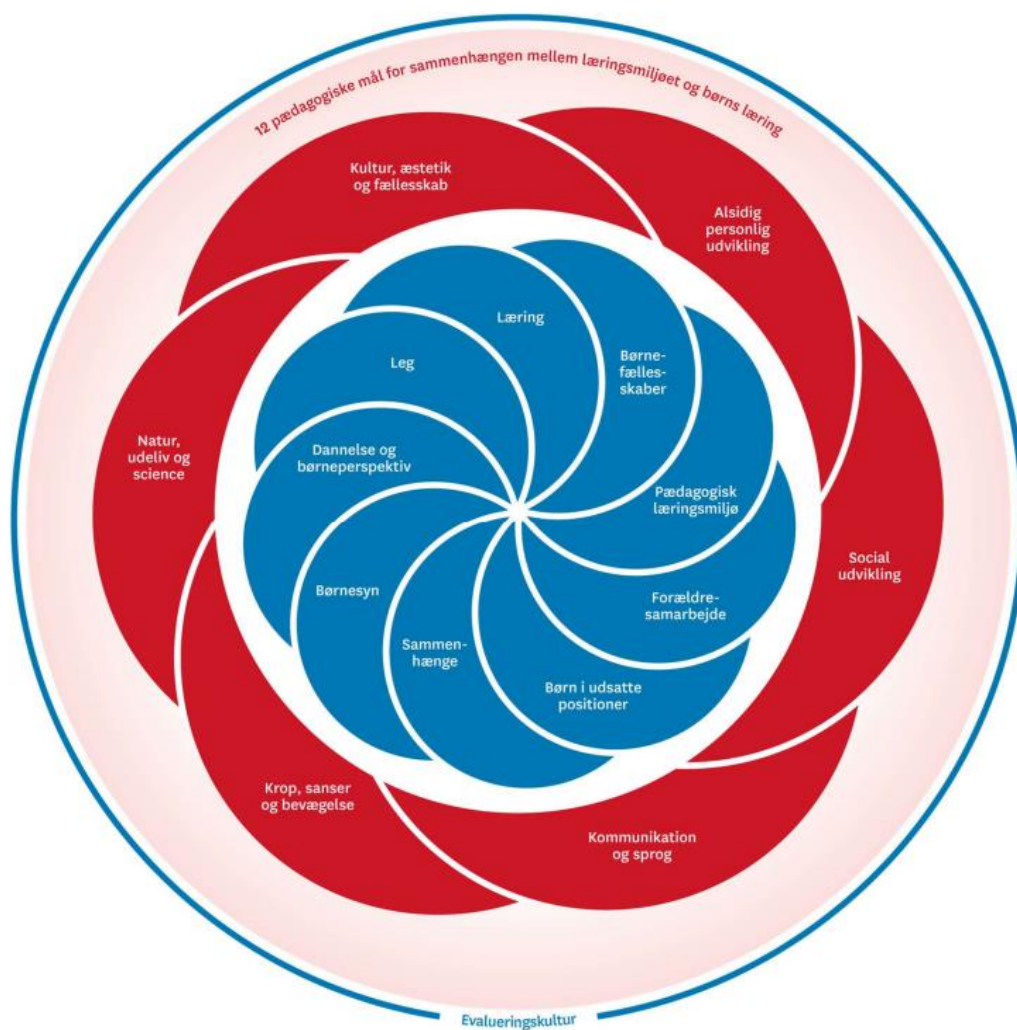
Resultater fra dagtilbuddets dialogvurderinger

Under afsnittet om læreplanstemaerne suppleres dagtilbuddets beskrivelse med en graf for fagpersonalets vurderinger af børnenes kompetencer på de enkelte læreplanstemaer. Grafen er opgjort som et simpelt gennemsnit, hvor svarerne på de enkelte spørgsmål tillægges en værdi fra 1 til 4, hvor 1 er "Kan ikke endnu" og 4 er "Kan".

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

Beskrivelse til læreplanen (Hvem er vi?)

Børnehuset Chillil er et dagtilbud for 0-6-årige børn i Haderslev Kommune. Vi er sammen med Fællesskolen HVM en del af børneuniverset i skoledistrikt Høptrup-Marstrup-Vilstrup. Vi har til huse på to matrikler i henholdsvis Høptrup og Marstrup. Vi er ét dagtilbud, men de to afdelinger har hver deres pædagogiske særkender; Høptrup afdelingen er en certificeret idrætsinstitution og Marstrup afdelingen er en natur- og bevægelsesinstitution.

Vores fælles værdier er gemt i vores navn:

C - coaching

H - helhed

I - ildsjæle

L - livsglæde

L - ligeværdighed

I - inklusion

I denne læreplan beskrives særligt Chillil Marstrup.

Chillil Marstrup modtager børn i børnehvealderen og vi har et godt samarbejde med dagplejen om at modtage gæstedagplejebørn.

Chillil Marstrup afdelingen ligger tæt på skov, sø, grusgrav, Dyrehaven, marker og hallen. Vores hovedhus er indrettet med to grupperum/stuer, et fællesrum med køkken samt et mindre rum til leg og fordybelse. Derudover har vi i Det Gamle Hus et grupperum, et køkken, et legerum, personalestue og depoter.

Vi har en stor legeplads, som vi benytter i store dele af dagen. Her er masser af muligheder for fysisk udfoldelse og brug af fantasien. Vi har tre geder, som børn og personale passer i dagligdagen. I weekenden passer børn og forældre gederne på skift.

I Chillil Marstrup er børnene inddelt i 2 aldersintegrerede grupper.

I hver gruppe er der ca. 15-20 børn, som udgør børnenes primære base. Derudover mødes børnene i læringsmiljøer på tværs af de to grupper. Disse miljøer har udgangspunkt i at tilgodese børnenes særlige behov ift. alder, modenhed, interesser, relationer, udviklingspotentialer mv.

Hvert barn har tilknyttet en primærpædagog, men vil komme til at have samvær med alle medarbejder i huset.

Personalet i huset består af daglig pædagogisk leder, pædagoger, pædagogiske assistenter og medhjælpere. Vi modtager også pædagogstuderende og andre praktikanter.

Hvad forstår vi ved læring, udvikling, dannelse og trivsel

Vi har som afsæt for udarbejdelsen af vores pædagogiske læreplan, drøftet hvad vi forstår ved de fire begreber, læring, udvikling, dannelse og trivsel.

Sammenfattende mener vi, at barnets trivsel opstår, når det oplever positiv udvikling, læring og dannelse.

Vi ser et barn i trivsel, når det eks. udviser:

- Glæde
- Tryghed
- Tillid
- Nysgerrighed
- Øjenkontakt
- Fordybelse
- Leg
- Siger til og fra

Vi ser et barn i udvikling, når det eks.:

- Forsøger at mestre et bestemt mål
- Er i stand til at gøre noget, som det ikke kunne før
- Udfolder sig på forskellige og nye måder
- Mestrer færdigheder og kompetencer
- Udviser større følelsesmæssig modenhed

Vi forstår læring som:

Læring er de processer, der fører til at børn udvikler ny viden, færdigheder eller kompetencer - blandt andet i forhold til kognitive, sociale, motoriske, adfærdsmæssige og følelsesmæssige færdigheder eller kompetencer. (inspireret af Illeris)

Vi forstår dannelse som:

Dannelse er en dybere form for læring, hvor barnet forankrer værdier og viden i egen personlighed. Via aktiv deltagelse i dannelsesprocesser lærer barnet at navigere på en hensigtsmæssig og demokratisk måde. Dannelse er kulturføhængig og inkluderer læren om og tilegnelsen af værdier, normer, ligestilling og demokrati.

“Dannelse er en proces, som er med til at forme personligheden. Det er ikke en proces, som foregår i barnet alene, det er en social proces” Ann-Elisabeth Knudsen

“En dannelsesrejse eller dannelsesproces skal åbne mulighed for barnet for at ændre sig – ændre sig til noget bedre” Ann-Elisabeth Knudsen.

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - SELVEVALUERING 2018

Evalueringsinstituttet (EVA) har udgivet Redskab til selvevaluering, som er et redskab der kommer omkring de tematikker, der er i det pædagogiske grundlag. På trods af en mindre divergens mellem navngivningen af tematikkerne i henholdsvis selvevalueringen fra 2018 og det pædagogiske grundlag fra Hovedpublikationen, er selvevalueringen et godt og anvendeligt analyseredskab, der skaber en ramme for en struktureret dialog om pædagogisk praksis.

Dato	PÆDAGOGISK GRUNDLAG								
	Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	Børnesyn og børneperspektiv	Børns leg	Det brede læringssyn	Samspil og relationer	Børn i udsatte positioner	Evaluerende pædagogisk praksis	Forældresamarbejde	Sammenhængende overgange
30-06-2022	4,0	2,0	4,0	4,3	4,0	4,3	3,0	4,3	4,3
07-02-2021	4,3	2,0	4,3	4,3	4,3	5,0	3,3	4,0	3,0

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvad karakteriserer den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på, og får vi skabt et miljø, der understøtter leg, aktiviteter og rutiner? Hvad fungerer godt/dårligt?
- Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på? Hvordan ved vi, om vores antagelser holder stik?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at organisere det pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan matcher vores faglige kompetencer vores mål om at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø? Hvordan sikrer vi, at vi er fagligt godt klædt på?

I Børnehuset Chilli er vi bevidste om, at det er de pædagogiske medarbejdere, der har et særligt ansvar for at børnene trives, lærer, dannes og udvikler sig, når de møder ind i institutionens afdelinger. De pædagogiske læringsmiljøer bygger på et samspil mellem strukturelle faktorer, som eks. normering, børnetal, personalets kompetencer, bygningsforhold mv. samt processuelle faktorer som eks. organiseringen af hverdagen, samspillet mellem børnene og personalet, forældresamarbejdet mv. Det er den vigtigste opgave for de pædagogiske medarbejdere, at tilrettelægge og udvikle læringsmiljøerne, så børnene får de bedste muligheder fra de møder ind om morgenen, til de går hjem om eftermiddagen.

De fysiske og stærkt kodede rammer

De fleste mennesker orienterer sig visuelt, hvilket betyder, at man lægger mærke til indretningsmarkører, der danner retning for, hvad man kan i et bestemt område eller rum. Vi er optagede af, hvordan vi kan indrette vores pædagogiske læringsmiljøer, så indretningen understøtter det, som skal foregå, og som vi gerne vil have børnene skal opleve samt lære. Vi anser alle indendørs og udendørs rum, som børnene færdes i, som læringsrum, hvor man kan/skal noget forskelligt. Eks. er det i garderoben, børnene øver sig i at tage deres tøj af og på. I Bjergbestigeren eller på legepladsen, at børnene kan udfordre sig selv med vilde lege og klatring.

Det er vores hensigt, at vores fysiske indretning skal appellere til både det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer samt vores særlige afdelingsprofiler. Desuden er det væsentlig at vi har øje for,

hvad der interesserer børnene, så vi løbende kan justere på de fysiske læringsmiljøer og målrette dem til den konkrete børnegrupper behov.

Et eksempel: I vuggestuen oplevede pædagogerne, at de fysiske rammer på stuen ikke i så høj en grad appellerede til, at børnene kunne være i miljøer, hvor de kunne trække sig for en stund. I et skab blev der lavet et stort hul i lågen, så børnene kunne kravle ind i en hyggehule, men samtidig have udkig til resten af gruppen. Personalet kunne samtidig fortsat have øje for barnet. Hyggehulen blev en stor succes.

Organiseringen af dagen, så det understøtter leg, aktiviteter og rutiner

Fra børnene møder ind i Børnehuset Chillil, til de går hjem er det vores intention, at børnene skal kunne navigere i kendte strukturer og rutiner, der tager hensyn til, at der er plads til både børne- og vokseninitierede aktiviteter – herunder leg. I strukturerne og rutinerne skal børnene opleve tryghed og klare forventninger i en genkendelig og gentagende struktur, hvor der er nogenlunde faste tidspunkter for eks. formiddagsmad, middagsmad, samling, middagsøvn, frugt mv.

Vi ved, at genkendelighed og rutiner er et vigtigt fundament for at børnene kan bruge hjernekapacitet på udvikling og læring. Indimellem bryder vi dog med den daglige struktur og gør noget andet. Her er vi bevidste om at forberede børnene, så de kender til indholdet i det ændrede. I den overordnede genkendelige struktur skal der naturligvis være en form for fleksibilitet, så der også er plads til at kunne følge børnenes spor og fordybe sig i, hvad børnene er optagede af.

I de planlagte aktiviteter har vi en opmærksomhed på at arbejde målrettet med alle de seks læreplanstemaer. Dvs. vi tilbyder forskellige typer af aktiviteter, som gentages over en periode - netop fordi børnene har brug for at kunne gentage og øve sig. Vi tilrettelægger læringsmiljøerne, så der kan skabes gode rammer for børnenes oplevelse af fællesskab om noget. Det kan både være i små eller større læringsmiljøer, som vi tilbyder grupper af børn. Her har vi øje for de enkelte gruppemedlemmers samspil og gruppens indbyrdes dynamik. Vi er bevidste om, at alle børn ikke nødvendigvis skal tilbydes de samme læringsmiljøer, da børn jo netop har forskellige behov. Vi skal have blik for, at vi tilbyder det enkelte barn netop de læringsmuligheder, som er målrettet vinduet for barnets nærmeste udviklingszone.

“Hver oplevelse, barnet tager med sig fra vores dagtilbud, har mulighed for at blive til en egenskab eller et karaktertræk, som bestemmende for, hvordan de møder fremtidige udfordringer.” Ann-Elisabeth Knudsen.

Ledelse af børnegrupper

I Børnehuset Chillil har vi arbejdet særligt med en opmærksomhed på, hvordan vi som pædagogisk personale leder børnegruppen - netop fordi procesfaktorer også har indvirkning på læringsmiljøet. Vi har en bevidsthed om, at der i de enkelte afdelinger er udarbejdet fornuftige formelle og uformelle regler og forventninger til adfærd, som skal være tydelige for børnene. Disse regler skal vi videreformidle til børnene, så de ikke skal gætte sig til hvilken adfærd, der er hensigtsmæssig. Det er naturligvis en løbende proces i personalegruppen at samstemme disse regler og forventninger, så børnene oplever en enighed i personalegruppen.

Et eksempel: Børnene i Chillil Hoptrup, som er en certificeret idrætsinstitution, må bruge bordene som et remedie i forbindelse med at kunne sætte bevægelse i højsædet. Det er derfor også tilladt at kravle op på bordene og sidde og spille på bordene, samt at springe ned fra dem med rette underlag. Netop fordi bordet herved er en del af et læringsmiljø, hvor det at kravle op på bordet udfordrer barnets sanser og motorik.

En børnegruppe skal mødes ved bordet og male påskekyllinger. I denne sammenhæng er det ikke hensigtsmæssigt, at børnene kravler på bordet, da de både kan ødelægge hinandens kreative arbejde, men også få maling på tøj. De børn som har gået i børnehaven længe, ved godt hvornår og hvordan bordene bruges til “hvad” og ved hvilke formål. Dog er det stadig hensigtsmæssigt at italesætte, hvornår børnene skal sidde på stole, som i ovennævnte eksempel.

God ledelse af en børnegruppe indbefatter, at vi er tydeligt kommunikerende til børnene om, hvad det er vi vil med en given aktivitet eller hverdagsrutine. Desuden er det også væsentlig at forklare, hvorfor børnene netop skal gøre noget bestemt. Naturligvis har vi også en forpligtigelse på at vise og fortælle, hvordan børnene skal gøre noget.

Et eksempel: En gruppe børn var meget højtlydt snakkende, mens de sad ved bordet for at spise deres madpakker. Det betød, at flere børn mistede fokus på at spise og ikke fik spist noget. Pædagogen satte fokus på sin ledelse af gruppen og fortalte følgende i en periode: "I dag skal vi spise vores madpakker. Samtidig skal vi øve os på at snakke med lave stemmer, for at vi samtidig får spist vores mad. Da vi skal have energi til at lege på legepladsen. Pædagogen regulerede via mimik og henstillinger, men også ved kommunikativt at forstørre, når børnene snakkede med lave stemmer.

Vi er opmærksomme på, at vi som professionelle selv er lærende. Hvis en aktivitet, ledelsen af den eller andet ikke fungerer, er vi forpligtet på at gøre noget andet. Den løbende pædagogiske refleksion hver for sig og i det professionelle læringsfællesskab er således væsentlig. Vi har fokus på at indhente viden fra forskningen og teorien og få sparring med praksisvejleder og Det Rådgivende Team i det tværfaglige samarbejde.

Undersøgelse af hvad børnene får ud af læringsmiljøerne

Som udgangspunkt for den løbende evaluering af den pædagogiske praksis indsamler vi løbende pædagogisk dokumentation. Det være sig f.eks.:

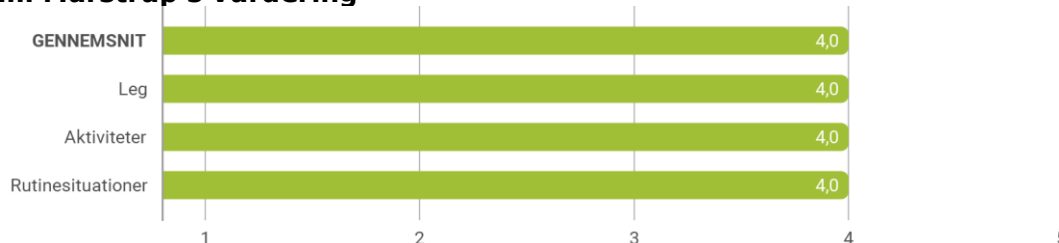
- Videoptagelser – fotos – GoPro-optagelser
- Børneinterviews
- Generelle iagttagelser af børnenes strategier. Når vi eks. kan høre, at børnene bruger KaMiBe-ord i sammenhæng med anvendelsen af karakterstyrker.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for følgende typer af situationer?

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

Børnesyn og børneperspektiver

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan arbejder vi med løbende at følge børnenes spor, oplevelser og interesser? Hvad gør vi for at indfange alle børns perspektiver? Er det de samme børn, vi altid får øje på?
- Hvordan arbejder vi regelmæssigt med børnenes feedback fx på personalemøder, som input til vores faglige dialog?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at organisere det pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø? Hvilke nye indsigter nåede vi frem til? Hvad ændrede vi som resultat af vores indsigter?

- I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør i dag?

I den daglige pædagogiske praksis bestræber vi os på at have øje for børnenes oplevelser og interesser ved at følge deres spor. Børn er født som nysgerrige mennesker, der gerne vil undersøge og opleve den verden, som vi alle er en del af. Vi bør være opmærksomme på, at børnenes umiddelbare tilgang til deres omgivelser ikke er præget af samme erfaringer og udviklede logik, som vi voksne. Vi kan tage ting for givet, som børnene endnu ikke har erfaret eller lært. Det kræver, at vi udviser en nysgerrighed på, hvad barnet forstår, oplever og er nysgerrig på. Dette er et væsentligt afsæt for at kvalificere og målrette vores pædagogiske praksis, hvor vi går i dialog med børnene, så de oplever læring, udvikling, trivsel og dannelse.

Vi har i personalegruppen haft et stort fokus på at lytte til og involvere barnets stemme.

Vi forsøger at sikre trygge rammer, så det pædagogiske personale kan være undersøgende sammen med få børn ad gangen. Det kan eks. være ved at sikre børnenes deltagelse i legemiljøer, hvor personalet også er deltagende og kan være med til at bygge videre på børnenes ideer til leg. Som professionelle, har vi en naturlig opsøgende tilgang til børnenes nysgerrighed og fordybelse og undersøger samt undrer os sammen med børnene. Vi forsøger at stille de udviklende spørgsmål, så børnene via en undersøgende og dialogisk tilgang finder svaret på deres egne spørgsmål. Det er processen i at finde svaret, der er lige så vigtig som selve svaret.

Ligesådan finder vi det naturligt at slippe den planlagte vokseninitierede aktivitet, for på den måde at være medskabende i, at et særligt rum for det uforudsigelige kan skabes og dermed følge børnenes spor.

Vi er meget optaget af og fokuseret på, at nogle børn har lettere ved at fange vores opmærksomhed end andre og finder det derfor nødvendigt, i perioder, at gå mere struktureret til værks, for at indsamle alle børns perspektiver.

I disse situationer benytter vi os af at igangsætte strukturerede børneinterviews, eller indlede et forløb, hvor børnene også får mulighed for at tegne deres oplevelser og perspektiver.

Et eksempel: En drengegruppe virkede til at være i løbende konflikt omkring en bestemt leg. En pædagog interviewede hver enkelt dreng, for at høre om helt centrale opfattelser af legen. Det viste sig, at der var oplevelser og opfattelser, som drengene var meget enige om, men der var også punkter, hvor drengene havde meget forskellige opfattelser og forståelser. Pædagogen i gruppen samlede op på interviewene i drengegruppen og børnene blev involveret i at lave fælles aftaler for den kommende leg. Efterfølgende havde drengegruppen langt færre konflikter omkring den konkrete leg.

Et eksempel: I en børnegruppe oplevede pædagogerne, at der var mange børn, der havde svært ved at vente på, at det blev deres tur. Som baggrund for den videre pædagogiske indsats blev det aftalt at indsamle børnecitater om, hvad børnene forstod ved det at vente på tur. Børnenes perspektiver blev indsamlet under en samlingsstund, men også under de løbende dialoger, som det pædagogiske personale havde med børnene. Denne pædagogiske dokumentation blev brugt som afsæt for en analyse og refleksion over videre pædagogiske tiltag på et PLF-møde. (Professionelt Lærings Fællesskab)

Et eksempel: I personalegruppen drøftede vi indretningen af vores pædagogiske læringsrum. Det pædagogiske personale skulle lægge en grøn brik på et godt sted i Chilli og en rød brik på et sted, som ikke fungerede hensigtsmæssigt i den pædagogiske praksis. Efterfølgende fik nogle af børnene den samme opgave. Det blev en øjenåbner, da børnenes perspektiv og personalegruppens perspektiv ikke var det samme.

Vi erkender, at vi øver os i at inddrage børnenes feedback i vores løbende evaluering af praksis. Vi er opmærksomme på at opfange børnenes signaler undervejs i et pædagogisk forløb og kan se et potentiale i at inddrage børnenes feedback i den faglige dialog om en pædagogisk aktivitet. Det kunne f.eks. være ud fra spørgsmålene:

Hvad var godt ved vores båd tur på Dammen?
Hvad kunne vi gøre anderledes en anden gang?

Feedback-spørgsmålene skal naturligvis tilpasses børnenes alder og modenhed. De ældste børnehavebørn har flere kognitive forudsætninger for at svare. Som understøttende svar, kan der sættes fokus på en mere visuel mulighed for et svar, ved f.eks. at bruge tommelfinger op eller ned. Som udgangspunkt er det den demokratiske dannelsesproces i, at børnene lærer, at vi vil lytte til deres perspektiv, der er vigtigere end selve børnenes svar.

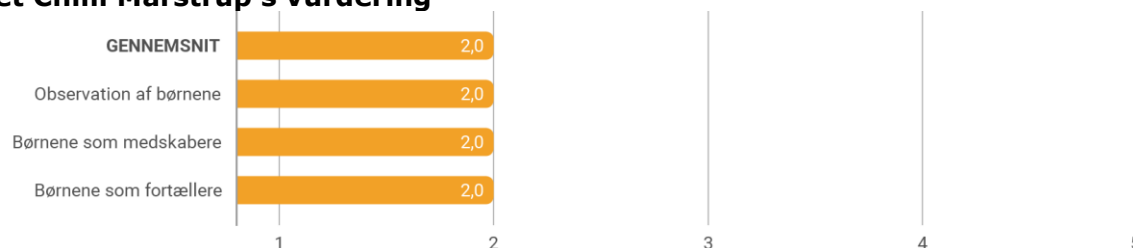
“Vi skal kunne tilbyde børn udfordrende hjernegymnastik, så de opdager grundlæggende egenskaber som tålmodighed, evnen til at undre sig, indlevelsesevne og evne til at stoppe op og tænke “hvorfors” eller “kan det passe?” Ann-Elisabeth Knudsen

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup’s vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse forskellige tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?

Børnehuset Chilli Marstrup’s vurdering

Børns leg

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan giver vores pædagogiske læringsmiljø børnene mulighed for at bruge deres fantasi og lege?
- Hvad gør vi for at arbejde med børnenes forskellige roller og positioner i legen?
- Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at organisere det pædagogiske læringsmiljø på?
- Hvordan arbejder vi med at understøtte, at alle børn har mulighed for at være med i legen? Er der børn, som vi oplever, står uden for legen, og hvad gør vi ved det?
- Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

Leg er generelt børns foretrukne aktivitet. Vi ved, at legen er en væsentlig betingelse for at udvikle børns hjerner og vi anerkender derfor, at legen er en vigtig forudsætning for børns udvikling, trivsel, læring og dannelse. Legen bør være en væsentlig del af børns hverdag i Børnehuset Chilli.

I Børnehuset Chilli er vi opmærksomme på at skabe rammer for udviklingen af børns leg. De fysiske rammer skal inspirere til forskellige former for leg: sociale lege, objektlege, fysiske/motoriske lege, fantasi/forestillingslege og medie-lege. I den fysiske indretning af læringsmiljøerne koder vi læringsmiljøerne, så de inspirerer til bestemte lege og samtidig giver børnene mulighed for, via deres fantasi, at udvikle legen. Her er vi særligt fokuserede på, at børnene tilbydes overskuelige, afgrænsede legemiljøer med simpelt legetøj, der kan få flere anvendelsesmuligheder. Samtidig undersøger vi, hvad

børnene er optagede af, så vi kan understøtte denne udvikling i det fysiske læringsmiljø ved at tilbyde nye muligheder.

Et eksempel: I et fællesrum havde vi indrettet et hjørne som et legekøkken. Desuden hang der udklædningstøj og der var forskelligt legetøj i nærheden, som blev inddraget i legen. Generelt ville børnene gerne lege i hjørnet, men pædagogerne oplevede, at der ofte var en stor udskiftning i legedeltagerne og legen oplevedes ofte som kortvarig og nogle gange også konfliktfyldt. Legekøkkenet blev flyttet til et mere afskærmet sted på en stue. I læringsmiljøet er der nu kun køkkenting. Pædagogerne oplever, at børnene er mere fordybede i legen og den har længere varighed med samme legedeltagere.

Der findes forskellige typer af leg:

- Alene leg
- Parallelleg (børn er engageret i samme leg, men blot hver for sig)
- Associativ (børn leger hver for sig, men deler eks. legetøj og er opmærksomme på de andres leg)
- Fællesleg
- Børnene kan indgå i disse typer af leg, alt efter alder, modenhed og kan også være afhængig af voksendeltagelse, for at føle sig trygge i fællesskabet.

Børn får tildelt og forhandler roller og positioner i leg. Det kan have en stor betydning, at vi som pædagogisk personale er observerende og ud fra disse observationer, via voksendeltagelse/guidning, kan tilbyde børnene muligheder for at indgå i alle typer af leg, så de hermed har udviklende deltagelsesmuligheder i legen.

Vi understøtter børnenes leg ved at indtage nedenstående roller:

- Tilskuer: Er i nærheden af legen. Opmuntrer til legen og observerer legen med henblik på at understøtte legen yderligere.
- Regissør: Hjælper med praktiske ting i legen, samt hjælper med at afkode børnenes følelser, handlinger og intentioner.
- Legekammerat: Har en mindre rolle på legens præmisser. Kan berige med fantasi, opmærksomhed og skabe deltagelsesmuligheder.
- Legeleder: Har en kortvarig ledende rolle, så legen får ny retning, der kan være udviklende for legen og deltagelsesmulighederne.

Børnenes læring, trivsel, dannelse og udvikling styrkes gennem oplevelse af deltagelse i legefællesskaber. I et sundt legefællesskab oplever børnene at deres input til legen har betydning, hvilket børnene kan have brug for hjælp til via voksendeltagelse og struktur. Legen skal være børnenecentreret, for hvis den voksne bliver for styrende eller for ufølsom overfor børnenes behov, er der risiko for, at børnene mister interessen for legen.

Et eksempel: En gruppe børn havde over en længere periode leget rollelegen, "far-mor-børn". Efterhånden som legen havde varet over flere dage, steg konfliktniveauet i legen. Pædagogen observerede, at konflikterne omhandlede forhandlingen omkring hvert enkelt barns rolle i legen. Pædagogen guidede børnene i at finde nye veje i legen. Hun stillede dem spørgsmålet: kunne der være nye medlemmer i familien? Et barn sagde: "ja, der kunne være en moster." Legen fortsatte positivt med de nye roller i legen.

Det pædagogiske personale har ansvar for, at lede læringsmiljøet, så alle børn får muligheder for at deltage i leg og fællesskabet.

Eksempler på tiltag, der styrker fællesskabet og legen:

- Vi laver legegrupper, så børn får prøvet sig selv af i forskellige roller, forskellige legetyper og sammenhænge.
- Vi organiserer os, så vi kan understøtte legen i mindre børnegrupper.
- Vi sætter lege i gang, som er centreret om et barn, der ikke er i leg. Det giver interesse fra andre børn, der gerne vil være med. Pædagogens rolle bliver at understøtte legen, så den fortsætter.
- Vi kan opsætte rammer, så nogle børn med succes guides ind i en eksisterende leg. Nogle gange er det bedre at sætte rammer for en ny leg.

- Vi arbejder med Fri for Mobberi.
- Vi opfordrer forældre til at lave børnelegeaftaler hjemme – også med børn, de ikke normalt laver aftaler med.
- Vi hjælper børnene med at skabe fælles regler og ansvar for en konkret leg.
- Vi understøtter tumlelege, hvor børn kan bruge deres krop og opøve gensidig opmærksomhed og turtagning.
- Vi italesætter det enkelte barns potentialer og kompetencer, så det bliver synligt for øvrige børn.

Et eksempel: Børnene havde spist madpakker. Inden de skulle ud på legepladsen blev alle børn spurgt, hvor de ville lege på legepladsen. Alle børn skulle fortælle om et sted de gerne ville starte med at lege. Pædagogen var opmærksom på at understøtte, at legen kom i gang de forskellige steder.

Det er afgørende for udviklingen af kvaliteten af vores læringsmiljøer, at vi løbende undersøger, hvilken effekt det har på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse og anvender f.eks. følgende pædagogisk dokumentation:

Videoptagelser af børnenes leg

Børneinterview/samtaler

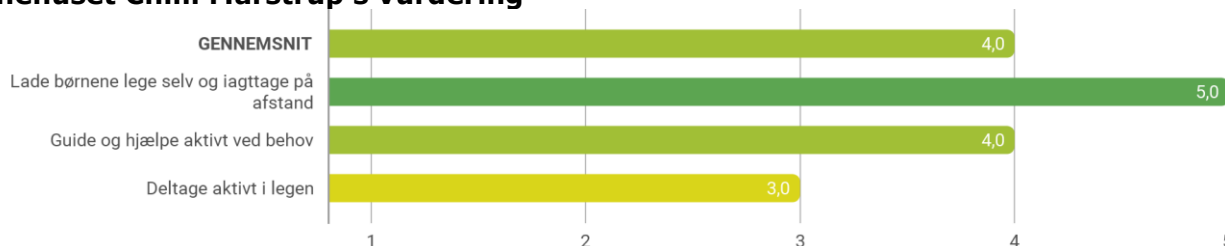
Indsamler iagttagelser i den løbende deltagelse i legen

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad indtager vi disse forskellige roller for at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

Det brede lærings syn

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- På hvilke måder har vi fokus på læringsprocesser gennem hele dagen (leg, børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter og rutiner)?
- Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring? Hvordan kan vi følge og støtte barnets undren og nysgerrighed? Hvordan udfordrer og støtter vi børnene i at få nye ideer og erfaringer med vedholdenhed og gåpåmod?
- Oplever vi, at det er alle børn, der viser deres undren og nysgerrighed ved fx at stille spørgsmål e.l.? Hvad tænker vi om, og hvad gør vi for, de børn, der sjældent giver udtryk for deres undren og nysgerrighed?
- Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med det pædagogiske læringsmiljø i forhold til, hvad børnene får ud af det? Hvordan sikrer vi, at vi kommer hele vejen rundt i forhold til de seks læreplanstemaer?

“Du skal blive til nogen før du kan blive til noget!”

Det er overskriften for vores brede læringsforståelse. I Børnehuset Chillil skal vi understøtte børnenes udvikling af livskompetencer. Dvs. de grundlæggende følelsesmæssige-, kognitive-, kropslige- og sociale kompetencer, der kan anvendes langt ind i en fremtid, som vi end ikke kan forestille os, hvordan ser ud. Samtidig har vi en opmærksomhed på, at børnene også skal have læringsmuligheder, hvor de kan udvikle mestringskompetencer inden for et mere specifikt område. F.eks.: tegne, klippe, klatre, spille spil mv.

Vi har den grundlæggende forståelse, at børnene har læringsmuligheder i alle situationer og læringsmiljøer, som de er deltagende i. Vi skal sikre rammerne og processerne i læringsmiljøerne, så de kan leve op til de to konkrete mål inden for hvert enkelt af de seks læreplanstemaer. Forstået således, at de enkelte læreplanstemaer altid er i samspil med de øvrige læreplanstemaer. Derfor tilrettelægger vi i Børnehuset Chillil overordnede aktivitets-temaer for læringsmiljøerne, hvor der er brede lærings- og udviklingsmuligheder. Se nærmere beskrivelse under de enkelte læreplanstemaer.

Vi afholder overordnede planlægningsmøder, hvor vi har fokus på at tilrettelægge pædagogiske forløb, der lever op til målene for de enkelte læreplanstemaer, men har samtidig særligt fokus på udvalgte mål. I begyndelsen af 2021 implementerede vi Chillil-modellen, som et planlægningsredskab, der er særligt anvendeligt på planlægningsmøder og når vi udarbejder ugeplaner - og som samtidig har øje for vores særlige strategiske indsatsområder. Chillil-modellen skal sikre svar på følgende:

- Særligt i fokus (1-2 læreplanstemaer og målene)
- Overordnet tema (eks. fugle)
- Hvordan
- Hvad
- Hvem
- IT- hvordan benytter vi?
- Børneperspektivet - hvordan sikrer vi det?
- Data-indsamling/pædagogisk dokumentation

I den daglige struktur for organiseringen af børnenes hverdag har vi øje for, at der er en balance mellem de planlagte og vokseninitierede pædagogiske forløb, de børneinitierede aktiviteter, de faste rutiner samt børnenes leg. Vi har en bevidsthed om, at børnene skal opleve synlighed omkring, hvad læringsmiljøet skal appellere til. Forstået således, at børnene skal vide, f.eks. hvornår de kan gå på opdagelse, være fordybede i en leg eller hvornår de skal deltage i rutinesituationer, som madpakkespisning.

Vi skal som fagprofessionelle understøtte det enkelte barns læreproces i læringsmiljøet og har den grundlæggende antagelse, at vi betragter alle, både børn og voksne, som lærende. Det er for os et vigtigt budskab at sige til børnene: “du øver dig”, “jeg øver mig” og “vi hjælper hinanden”. Vi mener, at det er vigtigt at bevdstgøre, at alle har færdigheder og kompetencer, som er styrker, men også hvor der er udviklingsmuligheder.

I vores dagligdag søger vi hele tiden at stille passende krav til barnet. Vi arbejder ud fra zonen for nærmeste udvikling, som betyder, at det, som barnet kan i dag med pædagogisk støtte, vil barnet på sigt kunne lære selvstændigt. NUZO er den zone, der opstår mellem hvad barnet kan klare alene og hvad det kan klare under guidning fra den voksne. Barnet skal naturligvis udfordres – men ikke mere end det, som barnet kan følge med til.

Man kan forestille sig den nærmeste udviklingszone, som et område der er lige uden for barnet:

- Ligger udfordringen indenfor det, barnet kan klare alene, sker der ingen udvikling.
- Ligger udfordringen uden for barnets nærmeste udviklingszone, vil barnet føle sig frustreret og der vil ikke finde nogen læring sted.
- Ligger udfordringen derimod inden for barnets nærmeste udviklingszone, vil der ske en læring.

En væsentlig antagelse er desuden, at i en læreproces vil barn, som voksne, lave fejl. Fejl skal betragtes som justerbar læring. Dvs. barnet eller den voksne ER ikke fejlen, men det er barnets/den voksnes handlinger, som kan gøres på en anden måde. Vi skal sammen med barnet gå på opdagelse i, hvad du/jeg kan gøre anderledes en anden gang, for at barnet oplever succes.

“Vi skal huske på, at børn ikke er bange for at fejle, før vi lærer dem det” Ann-Elisabeth Knudsen.

Et eksempel: I den ene storbørnsgruppe har børnene lavet deres egen målskive, som er pyntet med flotte farver. De hænger på opslagstavlen i grupperummet. Hvert barn er med til at lave deres eget mål for noget, som de gerne vil blive bedre til. Det kunne for eksempel være: Jeg vil gerne øve mig i at holde en pige hånden. Jeg vil gerne øve mig i at vente på tur. Efter en periode, hvor de har øvet deres mål, tages målet op igen, for at høre barnet om, hvordan det går og om barnet gerne vil øve sig i et nyt mål.

Et eksempel: En dreng havde i længere tid været optaget af at kunne gennemføre Tarzan-banen på legepladsen. En pædagog havde særligt fokus på at tilbyde ham sin passende hjælp på de steder, hvor han havde brug for en hånd til at holde balancen. Undervejs opmuntrede pædagogen drengen og sagde: “Jeg kan se, at du øver dig og nu kan du selv klare dette stykke”. Efter noget tid udtalte drengen med begejstring: “Nu er der kun to af dem, som jeg ikke kan selv”

Den undersøgende tilgang og kommunikationen sammen med barnet – nonverbalt som verbalt, kan understøtte barnets læreproces. Vi finder det vigtigt, at barnet bliver mødt med entusiasme og anerkendelse, hvor vi via kommunikationen forstørrer de processer og det, der lykkes. Desuden befordrer vi børnenes nysgerrighed, ved at have øje for den legende og eksperimenterende tankegang. Det betyder, at vi stiller åbne spørgsmål, er undrende sammen med barnet og giver barnet mulighed for at fremkomme med egne forestillinger, oplevelser og synspunkter samtidig med, at vi også som voksne stiller vores forståelser til rådighed. Vi er derfor bevidste om, at vi som voksne skal øve os i at stille spørgsmål, frem for altid at svare på spørgsmålene. Vi har desuden en opmærksomhed på, at nogle børn er mere trænet i den kreative tænkning og det at være nysgerrig end andre børn. Særligt over for disse børn er det vigtigt, at vi som professionelle giver børnene rum og tid til at udvikle den kreative tænkning.

Som pædagogiske medarbejdere har vi med ovenstående in mente fokus på at støtte barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse ved i overført betydning at:

- gå foran barnet
- gå ved siden af barnet
- gå bagved barnet.

Relationen og kendskabet til barnet og børnegrupperne er vigtige for at kunne understøtte balancen mellem de tre pædagogiske forholdemåder. Når vi sammensætter børnegrupper og skaber grobund for udviklingen af fællesskaber er det således også væsentligt at have for øje, hvordan børnene indbyrdes kan styrke hinandens læreproces, f.eks. ved at et større barn kan vise vejen for et mindre barn.

Hvordan sikrer vi, at vores læringsmiljøer lever op til forventningerne i det pædagogiske grundlag og målene i læreplanstemaerne?

I vores PLF'er, på afdelingsmøder og på personalemøder har vi løbende en evaluerende tilgang til vores læringsmiljøer. Vi kan ikke evaluere alt på samme tid, men vi skal løbende have en systematik, så vi sikrer, at vi kommer hele vejen rundt. Systematikken skal indeholde både et fremadrettet og bagudrettet perspektiv, der både tager hensyn til evalueringen af de planlagte og børneinitierede aktiviteter, der spontant opstår. Her er brugen af pædagogisk dokumentation en væsentlig faktor, hvor vi heri inddrager børnenes perspektiver og synlige læring.

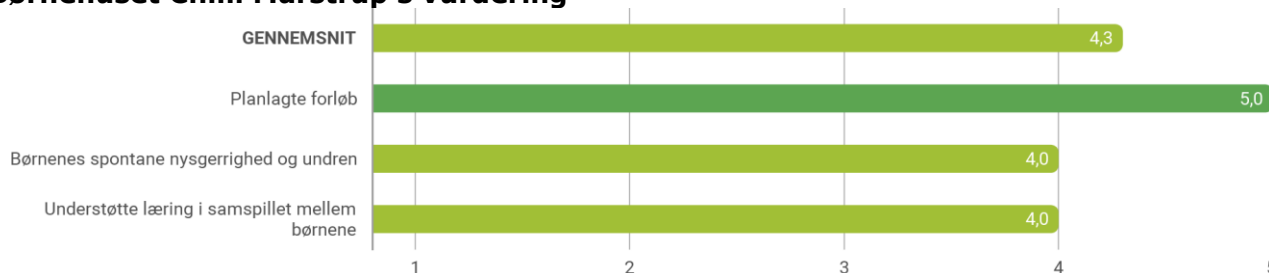
Et eksempel: I vuggestuen var børnene inddelt i små læringsmiljøer, hvor de pædagogiske medarbejdere havde planlagt pædagogiske forløb med indhold fra f.eks. Hoppeline, Fri for Mobberi mv. For at kunne evaluere på effekten af de pædagogiske læringsrum udarbejdede vuggestuens personale et skema, hvor de noterede børnenes handlinger eller udtalelser, som formentlig var afstedkommet af de pågældende læringsmiljøer. Det kunne være at et barn f.eks. hentede Trøstebamsen til et andet barn. At børnene sang sangene fra Hoppeline mv.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad har vi fokus på hver af disse tilgange, når vi arbejder med brede læringsprocesser? Arbejde med/ud fra...

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

Samspil og relationer

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever et nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen? Hvad skal der til, for at nærvær og fordybelse opstår? Hvad kan vi gøre for at få mere ud af det?
- Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov? Hvad kendetegner de situationer, og hvad kan vi gøre anderledes for at ændre på dem?
- Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer? Hvad oplever vi, er en god kommunikation mellem os og børnene? Har vi fokus på at spørge ind til børnenes oplevelse med åbne spørgsmål som: 'Kan du fortælle mig, hvad der skete?', 'Hvordan kan vi løse det sammen?', 'Hvilke andre ideer kan du komme i tanke om?'
- Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

Det pædagogiske personale er særligt ansvarlig for at sikre læringsmiljøer, hvor der er forudsætninger for, at børnene kan opleve tryghed, tillid, nærvær og anerkendelse i samspillet med de voksne. Det er derfor vigtigt løbende at have øje for kvaliteten af samspillet mellem det enkelte barn/børnegruppen og den voksne, som et væsentligt element af de processuelle faktorer i et læringsmiljø.

Vi arbejder ud fra det teori- og evidensbaserede program ICDP (International Child Development Programme), der sigter mod at øge kvaliteten af samspillet mellem børn og voksne. Programmets grundlæggende mål er at gøre vi voksne mere lydhøre overfor børns behov, samt forbedre vores evne til at møde børnene på deres egne præmisser.

ICDP er snarere en pædagogisk tilgang end en metode. Det handler i høj grad om at kunne sætte sig i den andens sted og se verden ud fra den andens perspektiv. Tilgangen har en grundlæggende entusiastisk måde at anskue og møde barnet på, så barnet oplever at blive set og imødekommet over for dets behov og for det, som barnet ER.

Programmet tager udgangspunkt i 8 samspilstemaer:

Den følelsesmæssige dialog

1. Vis positive følelser – vis at du er glad for barnet.
2. Justér dig i forhold til barnet, og følg dets udspil og initiativ.
3. Tal med barnet om de ting, det er optaget af, og prøv at igangsætte en "følelsesmæssig samtale".
4. Vis anerkendelse, og giv ros for det, barnet kan.

Den meningskabende dialog

5. Hjælp barnet med at fokusere dets opmærksomhed, så I får en fælles oplevelse af ting i omgivelserne.
6. Giv mening til barnets oplevelser af omverdenen ved at beskrive jeres fælles oplevelser og ved at vise følelser og entusiasme
7. Uddyb og giv forklaringer, når du oplever noget sammen med barnet.

Den guidende/vejledende dialog

8. Hjælp barnet med at kontrollere sig selv ved at sætte grænser for det på en positiv måde – ved at vejlede det, vise positive alternativer og ved at planlægge sammen.

Pædagogiske medarbejdere er drevet af, gennem relationen, at kunne gøre en forskel for hvert enkelt barn.

Det er derfor afgørende, at der organiseres rammer, så udviklingen af de gode relationer gennem nærvær og engagement får muligheder. Det være sig både i de planlagte og spontane pædagogiske aktiviteter, men også i rutinesituationer og ved børns leg. I Børnehuset Chillil prioriterer vi at kunne skabe små læringsmiljøer, hvor en voksen er sammen med få børn. Det betyder også, at der på samme tid er voksne, der i et læringsmiljø skaber rammer, hvor det er nødvendigt at voksne er sammen med flere børn.

Eksempler på situationer, hvor vi har særligt fokus på at skabe nærvær, tid til fordybelse og udvikling af relationerne:

- Når et barn bliver puslet, har vi fokus på det enkelte barn og én til én samtale ml. barn og voksen.
- Når et barn er ked af det og har brug for trøst, omsorg og beroligelse af den voksne.
- Når en mindre gruppe børn læser sammen med en voksen.
- Når vi spiser sammen med børnene i mindre grupper.
- Når vi er nysgerrige sammen med børnene om noget.
- Når vi leger sammen i mindre grupper.
- Når vi eks. snitter/høvler sammen i mindre grupper.
- Når vi hører, hvad der er på spil, for det enkelte barn.

Et eksempel: De planlagte aktiviteter går ikke forud for et barns behov. Vi skulle til Tumletime og vi modtager et barn, 2 min inden vi skal afsted. Barnet bliver meget ked af at skulle afsted igen og græder. Pædagogen vælger at blive tilbage på stuen og lege lidt med barnet indtil alle de andre er gået. Hun spørger lidt efter, om de nu skal skynde sig over til de andre til Tumletime, og barnet går glad ud og finder sine sko og kommer med i tumletime-aktiviteten.

Vi er bevidste om, at både børn og voksne kan opleve mange forstyrrelser i læringsmiljøerne. Derfor har vi fokus på at organisere os, så vi kan sikre mindst mulige forstyrrelser og at vi ikke lader os forstyrre i samspillet. Det professionelle teamsamarbejde er under løbende udvikling og vi har en forpligtigelse på, at evaluere på vores organisering af opgavevaretagelsen. Vi har tydelige aftaler for, hvem der eks. vinker sammen med børnene, hvem der er på stuerne, hvem der er på legepladsen osv., så alle ikke går efter den samme opgave på samme tid og alle ved at den samlede opgavevaretagelse bliver løftet i flok. Vi er opmærksomme på, at dette kræver et løbende kollegialt samspil og en koordinering.

Vi har fået en øget opmærksomhed på, at vi selv som kollegaer, uden intention herom, også kan komme til at forstyrre relationsarbejdet og samspillet mellem et barn/børnegruppe og en kollega. Det kan eks. ske, når man giver en kollega besked, mens vedkommende har samling med en gruppe børn. Det kan være ved at gå i køkkenet, når en børnegruppe spiser og de har aftalt, at de skal være helt stille.

Samtidig har vi en opmærksomhed på, at vi som kollegaer stiller os til rådighed for hinanden, hvis et samspil mellem et barn og en voksen er "kørt fast". Det er aldrig barnet, der har ansvaret for relationen, men den voksne og derfor kan et voksenskifte være en mulighed for at komme "på sporet igen".

Ligeledes benytter vi også relationscirklen fra ICDP, som et hjælperedskab til, hvordan vi hver især oplever en kontakt og kvaliteten af kontakten til hvert enkelt barn i en gruppe. Dette giver mange reflekterende spørgsmål: hvor meget ser jeg barnet? Hvornår taler jeg med barnet? Hvordan er min tilgang til barnet? Relationscirklen lægger dermed op til at give en bevidsthed omkring, hvor meget samspil barnet får, med deres primære omsorgsgivere i institutionen.

I ledelsen af børnegrupperne aftaler vi, hvilke roller vi byder ind med i læringsmiljøet. Vi har afstemt, hvem, der eks. ved samling, har fortæller-rollen og hvem der er med til at understøtte gruppen i at holde fokus ved at hjælpe børnenes adfærd på rette vej. Det kan f.eks. være ved lægge hånden på skulderen, ved brug af pædagogiske bagdøre, hvor barnet stadig er med i læringsmiljøet, men opgaven er justeret passende til barnet eller ved at give enkelte børn "sniperros", ved stille at sige: "det der, er godt. Det der, er sejt. Hvor var du god."

Vi er samtidigt tydelige omkring, hvad vi forventer af børnegruppen. Dette betyder, at når ét barn taler, så henledes opmærksomheden på det, som barnet siger og vi siger f.eks. til børnene: "Nu skal vi respektere Sigurd, som skal sige noget. Vi skal se på ham og lytte til, hvad han siger".

At skabe rammer for læringsmiljøer af høj kvalitet kræver således, at vi i personalegruppen løbende er samstemte om opgavevaretagelsen ift. den konkrete børnegruppe, den daglige ledelse af børnene, organisering af læringsmiljøerne og kommunikationen til børnene og forældrene. Vi er opmærksomme på, at praktiske opgaver ikke skal stjæle fokus fra samspillet med børnene.

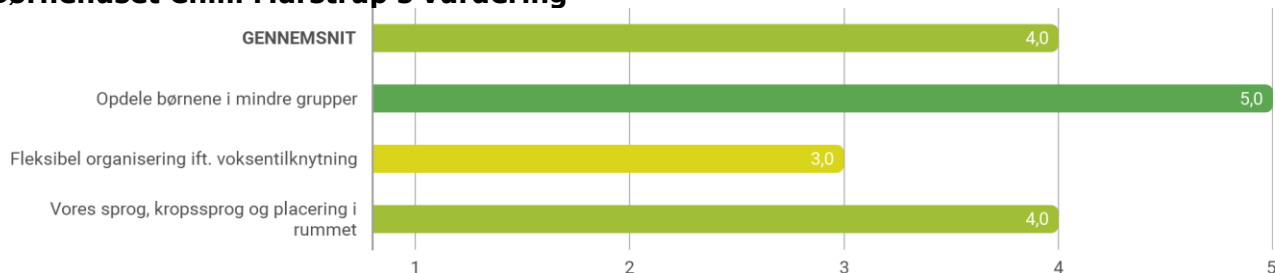
I løbet af året afholder vi afdelings-team-møder, hvor teamsamarbejdet er særligt i fokus for netop at kunne kvalificere ovenstående.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chillil Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad har vi fokus på disse tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?

Børnehuset Chillil Marstrup's vurdering

Børn i udsatte positioner og alle børns deltagelse i børnefællesskaberne

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvilken pædagogisk tilgang arbejder vi ud fra for at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab? Hvordan er der forskel på vores praksis i forhold til forskellige aldersgrupper?
- Hvordan vurderer vi alle børnenes muligheder for at udvikle sig og få nye relationer? Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge og have gode relationer?
- I hvilket omfang har vi faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i det pædagogiske læringsmiljø? Hvordan sikrer vi, at vi også har blik for og inddrager de børn, der fx ikke selv henvender sig og ikke deltager aktivt i lege og aktiviteter?
- Når vi ser på vores praksis den seneste måned, hvornår er det så lykkedes os at skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i fællesskabet? I hvilke situationer lykkedes det ikke - og hvorfor?

I Børnehuset Chilli er det målet, at alle børn skal føle sig som en del af fællesskaberne i institutionen. Fællesskaberne forandrer sig og har udgangspunkt i det at være fælles om noget og i en bestemt sammenhæng. Fællesskaber bliver således betingelser for børnene og er medskabende i børnenes muligheder, hvilket vi som professionelle har en afgørende rolle i, så fællesskaberne udvikler sig konstruktivt samt inkluderende.

Alle børn kan i kortere eller længere perioder komme i en sårbar position, som gør at betingelserne for at føle sig som en del af et fællesskab bliver sat under pres. Derfor er vores pædagogiske opgave at udvikle på fællesskabets betingelser.

Børn i udsatte positioner

“Børn i udsatte positioner er en sammensat gruppe. Det kan være børn fra familier med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysisk/psykisk funktionsnedsættelse eller børn, der i bestemte situationer befinder sig uden for fællesskabet. At være i en udsat position er dynamisk og kontekstbestemt.” EMU.dk

Et eksempel: Et barn som har første dag i Chilli, kan være i en udsat position, idet det endnu ikke kender hverken børn eller voksne.

Følgende er væsentligt for at skabe gode betingelser for udviklingen af fællesskaber i Børnehuset Chilli:

- Vi arbejder overordnet ud fra ICDP-tankegangen.
- Vi er opmærksomme på, at alle børn har forskellige forudsætninger for at deltage i fællesskaberne. Det betyder, at vi må sætte og justere rammerne for fællesskaberne, så der er forskellige muligheder for at deltage.
- Vi betragter forskellighed som en styrke i et fællesskab. Vi italesætter hver enkelt barns kompetencer og styrker samt at alle øver sig på noget.
- Vi arbejder aldersdifferentieret med KaMiBe (Karakterstyrker, Mindfulness og Bevægelse), hvor vi særligt har fokus på at italesætte, når vi kan se det enkelte barns og børnegruppens karakterstyrker.
- Vi differentierer de pædagogiske aktiviteter og skaber pædagogiske bagdøre, så alle kan være med uanset forudsætninger i en aktivitet.
- Vi bruger “Fri for Mobberi” som afsæt for aktiviteter og dialoger med børnene om tolerance, respekt, omsorg og mod.
- Vi har øje for at skabe en tydelig genkendelig struktur for børnene, hvor forventningerne til børnene er realistiske og klare. De skal kende formålet med en bestemt aktivitet eller hverdagsrutine.
- Vi er observerende og deltagende i børns leg, så vi netop med baggrund i observationen kan guide/vejlede børnenes leg gennem deltagelse.

- Vi styrker børnenes evne til at håndtere udfordringer ved at guide dem i forhandlingsprocesser og i at finde nye handlemåder. Dvs. vi giver dem ikke altid løsningen, men coacher dem på vej til at finde flere løsningsmuligheder.
- Vi involverer forældrene i samarbejdet om betingelserne for udviklingen af børnefællesskaberne.

Et eksempel: På stuerne har pædagogerne inddelt børnene i forskellige grupper alt efter formålet med en konkret aktivitet/hverdagsrutine. Børnene sidder i bestemte spisegrupper, har fastlagte gå-og- hjælpevenner og deltager i små læringsmiljøer, for at tilbyde børnene oplevelsen af deltagelse i forskellige fællesskaber om noget.

Et eksempel: En dreng i vuggestuen var generelt meget ked af det, men kunne finde tryghed og trøst, når han sad ved en pædagog. Når de øvrige børn på stuen søgte pædagogens opmærksomhed, blev han endnu mere ked af det. Pædagogen skabte rammer for, at hun med drengen og to andre børn kunne lege i et mindre rum.

Pædagogen sad med drengen på skødet og inviterede de øvrige to børn ind i en leg med en bil lige ved siden af pædagogen. Hun var opmærksom på at navigere mellem at være "legeleder" og "legekammerat". Pædagogen forstærkede med sin mimik og sit sprog de øjeblikke, hvor drengen på skødet viste interesse for bilen og de øvrige børn. Efterhånden oplevede han tryghed ved de øvrige børn og kravlede væk fra pædagogen. Herefter kravlede alle børnene rundt efter bilen i en "kør frem og tilbage leg".

På baggrund af de daglige pædagogiske observationer har vi faglige dialoger om, hvordan vi pædagogisk kan understøtte det enkelte barns udviklingsmuligheder i fællesskaberne.

To gange årligt TOPI-vurderer vi hvert enkelt barn, hvorved vi har en systematisk dialog om, hvordan vi oplever hvert enkelt barns generelle trivsel. Formålet er at vurdere, hvordan vi kan justere læringsmiljøerne og forudsætningerne for oplevelsen af det enkelte barns deltagelse og udvikling i fællesskaberne. Der er afsat tid på afdelings- og stuemøder til at afstemme pædagogiske tiltag målrettet børnegruppens udvikling. Desuden er der på PLF-møder skabt en struktur, hvor vi løbende evaluerer den pædagogiske praksis.

Det er vigtigt, at vi er undersøgende på barnets/børnegruppens eget perspektiv og dermed kan børneinterviews være en relevant metode.

Vi anerkender, at vi i relationen med det enkelte barn definerer barnet ud fra vores faglige oplevelser. Vi ser det som en styrke i de faglige dialoger, at vi har en forpligtigelse på at redefinere barnet, hvis definitionen er hæmmende for det enkelte barn eller børnegruppens udvikling, læring, trivsel og dannelse. Her er det væsentligt at søge sparring i samarbejdet med kollegaer, ledelse, praksisvejleder eller Det Rådgivende Team.

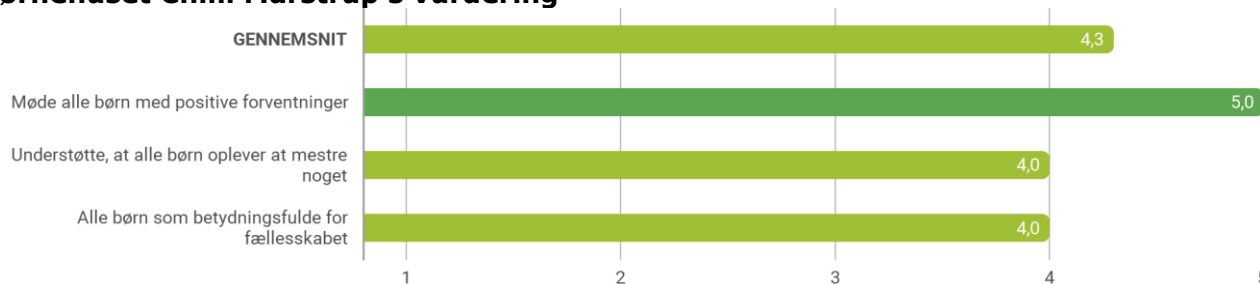
Det er vores mål at sikre en høj kvalitet af læringsmiljøet i Børnehuset Chillil. Ovenstående er en del af vores bud på, hvordan vi sikrer kvaliteten af vores pædagogiske tilbud for alle børn. Vi erkender, at der indimellem er situationer, hvor det ikke lykkes for os helt, som vi gerne ville. Det kan være i perioder, hvor der er sygdom i personalegruppen, hvor personalet er på kursus og der er vikarer, der ikke har det samme kendskab og den samme relation til børnene. På disse dage må vi have et særligt fokus på at organisere læringsmiljøerne på den bedst mulige måde, der tilgodeser de pædagogiske intentioner og de ændrede personaleforhold.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

Evaluerende pædagogisk praksis

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan undersøger og evaluerer vi de pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse? Har vi fastsat et fokus eller formål med vores løbende evaluering af pædagogiske læringsmiljø? Hvor står vi stærkt/svagt? Hvordan oplever vi, at vi fagligt set er klædt på til at evaluere og undersøge?
- Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk? Hvordan definerer vi "systematisk"?
- Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for blot aktiviteterne eller blot på børnenes læring?
- Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering, til at justere vores pædagogiske læringsmiljø? Hvornår har en konkret evaluering senest givet ny indsigt i børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse, der har ført til ændring i vores praksis?

For at sikre, at vi løbende får justeret vores læringsmiljøer, så de understøtter det enkelte barns trivsel, læring udvikling og dannelse evaluerer vi vores pædagogiske aktiviteter, hverdagsrutiner og hvordan vi understøtter de børneinitierede aktiviteter (legen og børnenes egen udforskning). Det er gennem viden om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse vi kan se, om vores læringsmiljøer har den ønskede effekt.

Gennem evalueringen må vi som fagprofessionelle selv være lærende, for at kunne justere læringsmiljøerne, så vi opnår et reduceret gab mellem det vi gerne vil og det vi gør i praksis med børnene.

Børn lærer i fællesskaber – det samme gør vi som fagprofessionelle. Vi har derfor organiseret en fast struktur, hvor vi mødes i PLF'er. (Professionelle Lærings Fællesskaber) Hver gruppe mødes en halv time hver 14. dag efter et fast mønster.

Vi anvender nedenstående dynamiske model for vores evaluering (inspireret af EVA's evalueringsmodel og aktionslæring):

Modellen gennemgår fire faser:

Undersøgelsesspørgsmål (Formål)

Skal klarlægge hvad vi vil evaluere på og hvorfor vi netop har ønske om at evaluere på dette fokuspunkt i læringsmiljøet.

Indsamling af pædagogisk dokumentation (Metode)

Afklaring af hvilken form for viden om effekten af vores læringsmiljøer vi vil indsamle. Herunder konkrete aftaler om hvem, hvad, hvornår. Det kan eks. være aftaler om videodokumentation, indsamling af børneudsagn eller skemaer over børns aktiviteter.

Refleksion - fortolkning (Analyse)

Vi analyserer den pædagogiske dokumentation. Hvad virker? Hvorfor virker det? Hvordan virker det?

Nye tiltag - ny viden (Fremtid)

Afklaring af, hvad analysen giver anledning til at afprøve i praksis? Konkrete aftaler om hvad vil vi afprøve, hvorfor og hvordan.

Efter afprøvningen opsamles den nye viden i et dobbelt læringsperspektiv:

- Hvad har børnene lært?
- Hvad har vi lært?

Modellen ligger på bordet i et PLF-møde og undervejs skrives noter på Post 'It. For at sikre processen er det intentionen at dagtilbudsleder/daglig pædagogisk leder er facilitator. Processen i evalueringsmodellen er en dynamisk vekselvirkning mellem dialog/refleksion på møder, indhentning af pædagogisk dokumentation i praksis og afprøvning af tiltag i praksis. Som afslutning i forløbet, sikres en opsamling på den dobbelte læring og ydermere skal den fagprofessionelle læring videredeles til de øvrige medarbejdere. Processen kan evt. bruges som dokumentation til pædagogisk tilsyn og i evalueringen af vores læreplan.

Vi indførte PLF-møder i september 2019, for at have fokus på, at vi som fagprofessionelle er lærende i at evaluere systematisk på effekten af vores læringsmiljøer. Ved en foreløbig evaluering kan vi se, at vi fremadrettet bør have tydeligere fokus på at indhente den pædagogiske dokumentation undervejs og som afslutning af processen, så vi bliver tydeligere på at kunne sige: "Vi ved" frem for "vi tror", at vores læringsmiljøer har en effekt på børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse. I indhentningen af den pædagogiske dokumentation kan vi også benytte os af allerede frembragt data, så som leg- og læringsmiljøvurderingen, sprogvurderingen mv.

I årene 2021 og 2022 er kvalificering af indhentelse og brug af pædagogisk dokumentation et indsatsområde. Indhentning af pædagogisk dokumentation skal aftales allerede i planlægningen af pædagogiske læringsmiljøer/temaforløb. "Chilli-modellen" skal være med til at fastholde systematikken i planlægningen. (Se nærmere under afsnittet: Det brede læringsssyn)

I evalueringen i foråret 2022 fremgår det, at vi har skabt en synlig systematik for evaluering, men bør have fokus på fortsat at indhente pædagogisk dokumentation, der belyser børnenes perspektiv samt udvikling, trivsel, læring og dannelse.

Vi er af den opfattelse, at data ikke skal frembringes for datas egen skyld. Vi har derfor løbende et fokus på, at data skal frembringes for udviklingen af de pædagogiske læringsmiljøer, så vi sikrer kvaliteten. Data skal opbevares efter reglerne for GPDR.

Et eksempel på en evaluering i PLF:

Personalet i en børnehavegruppe havde følgende undersøgelsesspørgsmål:

Hvordan kan tydeligere rammer for en samlingsstund påvirke børnenes adfærd, så børnene ved, hvad de skal og kan leve op til disse forventninger?

Pædagogisk dokumentation

Pædagogerne optog en video af børnenes og deres egen adfærd i overgangssituationen fra legen på stuen til samlingsstunden. Herefter blev videoen analyseret.

I analysen fremkom følgende perspektiver og opmærksomhedspunkter:

- *Fra de første børn satte sig på gulvet til de sidste børn og voksne var på plads, gik der mellem 5-10 minutter. De første børn begyndte at forlade deres plads, da de sidste børn satte sig på gulvet.*
- *Pædagogerne brugte deres opmærksomhed på de børn, der mistede fokus på samlingsstunden, hvilket betød, at de øvrige børn også mistede fokus.*

Analysen gav anledning til nye tiltag:

- *Når det er tid til samlingsstund, klinges på en triangel. Børnene er blevet fortalt, hvad der skal ske, når denne ringer. Børnene ved, hvorfor de skal finde mod deres faste samlingsplads på gulvet.*
- *Den ene pædagog leder samlingsstunden. Den anden har øje på de børn, der har brug for hjælp, guidning og vejledning til at fastholde fokus i samlingsstunden.*
- *Indholdet i samlingsstunden skal vække børnenes nysgerrighed.*

Det dobbelte læringsperspektiv:

- *Børnene har lært, at samlingsstund er et fællesskab, hvor der sker noget spændende.*
- *Vi har som professionelle lært, hvordan vi kan lede en børnehgruppe, hvor læringsmiljøet har fokus på at styrke børnenes koncentration og fokus på et bestemt emne.*

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chillil Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad er vi opmærksomme på følgende dimensioner, når vi evaluerer vores pædagogiske praksis?

Børnehuset Chillil Marstrup's vurdering

Forældresamarbejde om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse? Hvilke rammer og regler har vi for forældresamarbejde? (Det gælder både de overordnede rammer og den konkrete håndtering i hverdagene. Er det fx ok at afbryde en aktivitet med børnene, hvis en forælder har brug for en snak?)
- Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse?
- Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?
- Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning? Inddrager vi synspunkter og viden fra forældrene?

Når vi i Chilli og forældre samarbejder omkring barnet, giver vi de bedste betingelser for barnets udvikling, trivsel, læring og dannelse. Forældrene har den primære rolle og er de vigtigste ressourcer i deres barns liv. Samarbejdet bør således være med respekt for og en bevidsthed omkring både forældrenes og vores rolle, ansvar og muligheder omkring barnet i børnegruppen.

Samarbejdet bør tage udgangspunkt i den viden, som både forældre og vi har omkring det enkelte barn og samspillet til de øvrige børn. Denne viden bør bringes i spil med hinanden, for netop at skabe en helhedsforståelse af barnet.

Det er intentionen, at forældrene skal føle en høj grad af ejerskab og et tilhørsforhold til institutionen, så de oplever, at fællesskabet, forældreinvolveringen og samarbejdet omkring deres barn skaber de bedste muligheder for netop deres barn i børnegruppen.

I Chilli står C for coaching, her ligger blandt andet, at vi i vores samarbejde med forældrene bringer vores viden om børns udvikling med ind i dialogen og kan vejlede samt ud fra ICDP-tilgangen coache forældre.

Vi ønsker at samarbejdet tager udgangspunkt i følgende værdier:

- Barnet i fokus
- Respekt
- Tillid
- Åbenhed
- Fælles mål
- Fælles fodslag
- God tid

Kommunikationen mellem Chilli og forældre

Kommunikationen mellem forældre og os i Chilli er afgørende for om samarbejdet bliver succesfuldt. Kommunikationen består af flere dele: Generel information, daglig kommunikation og dialogmøder.

Generel information

Vi anvender it-systemet Aula. I systemet lægger vi vægt på at kunne have en skriftlig kommunikation forældre og os i mellem. Her udsender vi nyhedsbreve, ugeplaner, aktuel information mv. Det er også i dette system, at forældre kan melde deres barn syg, fri/ferie, melde barnets daglige ankomst og hvornår det går fra Børnehuset Chilli.

Daglig kommunikation

Når barnet ankommer i Børnehuset Chilli, vil vi meget gerne vide, hvis der er noget særligt på spil for barnet netop denne dag – det kan være både af positiv karakter eller en særlig udfordring, som vi skal være opmærksomme på at hjælpe barnet gennem. Vi har organiseret os således, at om morgenen vil

“vinkeren” tage imod barnet og forældre. Vinkeren er ansvarlig for at modtage forældre-information og desuden hjælpe barnet med at sige farvel til sine forældre.

Når barnet bliver hentet, vil der som regel altid være mulighed for, at forældre kan orientere sig om barnets konkrete dag i Børnehuset Chillil – dette kan ske via informationstavler eller ved konkret information. Det er ikke sikkert, at det er den medarbejder, der har været mest omkring barnet, er til stede i institutionen. Netop derfor søger vi at overlevere vigtig information personalet imellem, så viden ikke går tabt.

Vi har en opmærksomhed på, at synliggøre i Chillil, hvad vi særligt har fokus på lige nu. Eksempelvis: Vi over at tage vores flyverdragter på selv.

Vi har organiseret os med en primærpædagog-funktion, hvori der ligger et særligt ansvar for barnets primære pædagog, at sikre forældrekontakt og samarbejde om barnets trivsel, udvikling, læring, dannelse. Telefonkontakt mellem pædagog og forældre kan være relevant, hvis eks. primærpædagogens og forældrenes mødetider ikke matcher.

I et samarbejde er relationerne afgørende. Vi er bevidste om, at det generelt er vigtigt at pleje den uformelle forældrekontakt, hvor det også er relevant at snakke om “andet end om børn”.

Møder mellem forældre og medarbejdere

Vi har forskellige formelle mødefora mellem forældre og medarbejdere:

Opstartsbesøg – herunder forventningsafstemning for samarbejdet

Dialogprofilmøder, når barnet har gået i Børnehuset Chillil i noget tid eller er rykket fra vuggestue til børnehave.

Dialogprofilmøde inden barnets overgang til skole.

Indimellem er barnet i en sådan position, at forældresamarbejdet bør intensiveres og der evt. skal inddrages andre faggrupper fra eks. Familierådgivningen eller Det Rådgivende Team. Det være sig i: Netværksmøder

Underretningsmøder

Overleveringsmøder til kommende skole eller andet dagtilbud

Formålet er at afklare, hvordan vi sammen kan styrke barnets læringsmuligheder og trivsel med de forskellige roller og opgaver, som forældre og medarbejdere besidder. Her er dialog og videndeling i højsædet.

Temamøder - forældremøder

I efteråret inviteres til forældremøde med valg til forældrebestyrelsen. Ud over det formelle valg, ønsker vi at tydeliggøre vores pædagogiske praksis i Chillil og vil også gerne i dialog om denne. Vi har afprøvet flere modeller for mødeorganiseringen: afdelingsmøder, tema-workshops mv. Men kan også forestille os eks. temamøder, hvor der deltager en oplægsholder ude fra, for at videndele omkring eks. børns søvn, kost mv.

Det er en præmis, at vi som forældre og medarbejdere i Chillil kan have forskellige for-forståelser, mål og handlemuligheder. Vi er optagede af, hvordan forældre oplever samarbejdet med os omkring deres barn. I et samarbejde vil vi nogle gange gå skævt af hinanden. Når det sker, er det vigtigt for os at kunne indgå i en dialog. Dette med formål i, at afklare vores forskellige perspektiver og forståelser, som afsæt for få skabt enighed om retningen for det videre samarbejde. Det er vigtigt for os, at forældre oplever en imødekommenhed, så de kan have tryghed i at sige deres forundringer højt til os. Vi vil hellere være deltagende i dialogen, frem for at dialogen går uden om os og vi står uden chance for at have viden om, at noget fylder negativt i forældregruppen.

Forældreinvolvering

Vi har i Forældrebestyrelsen og personalegruppen arbejdet med at styrke forældreinvolveringen og har følgende mål: Chillil er et sted, hvor forældre er aktivt deltagende i barnets fællesskab i institutionen! Dette med baggrund i følgende argumenter:

Vi har et håb om, at barnet oplever en større sammenhæng ml. hjemmet og Chillil, når forældrene har mulighed for at være aktivt deltagende i aktiviteter og således ved, hvordan barnets hverdag er i Chillil. Vi har en faglig viden, som vi gerne vil vidensdele i praksis. Det er vores håb, at det kan styrke den tidlige indsat omkring barnet.

Hvis vi vil lykkes med at skabe inkluderende børnefællesskaber, skal vi have forældrene med som aktive medspillere.

Forældre ser sit barn agere i fællesskaberne i Chilli.

Vi inviterer til forskellige forældrearrangementer, hvor omdrejningspunktet er forskellige pædagogiske aktiviteter. Vi har oprettet forældreråd i begge afdelinger, som planlægger forældre-børn-arrangementer. Nedenstående er tegn på en øget forældreinvolvering:

Vi beder om hjælp til deltagelse i forskellige arrangementer – eks. når der skal koges risengrød, når vi er på ture ud af huset mv. Vi snakker med forældre om deres rolle og opgave.

Forældre giver udtryk for, at de føler sig velkomne i Chilli.

Aktiviteter foregår naturligt med forældredeltagelse.

Vi ser en høj deltagelsesgrad ved indbudte arrangementer som eks. forældremøder.

Forældreråd arrangerer eks. arbejdsdag for forældre og børn.

Forældrene ved, hvornår de er velkomne i den pædagogiske praksis og ved hvilke forventninger vi har til dem.

Forældre ved, hvorfor forældredeltagelse er vigtig.

Udviklingsområder

I Bestyrelsen og i personalegruppen er vi løbende optaget af, at styrke forældresamarbejdet og forældreinvolveringen. På pædagogisk dag i 2020, hvor Bestyrelsen og medarbejdere mødtes, blev drøftet følgende udviklingspunkter:

Tydelig løbende kommunikation til forældre om indhold af pædagogisk praksis i konkrete børnegrupper med udgangspunkt i "hvad, hvorfor og hvordan"

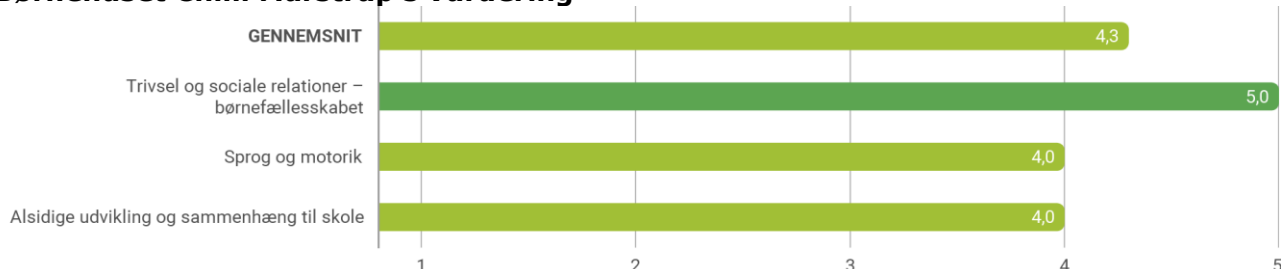
Muligt pilotprojekt: Forældre bliver koblet på en forældregruppe, når barnet starter i Børnehuset Chilli. Her drøftes relevante temaer. Pædagogen som tovholder.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse dimensioner? Styrke barnets...

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

Sammenhængende overgange

Refleksionsspørgsmål til inspiration

- Hvordan arbejder vi ud fra læreplanen for at skabe sammenhæng for børn og forældre i overgangen fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole og SFO/fritidshjem?
- Hvordan arbejder vi med en tryk overgang til det næste tilbud? Fx aktiviteter som at besøge det nye sted, tæt dialog med fagprofessionelle fra andre tilbud, arbejde med overgangsobjekter o.l.
- Oplever vi, at vi har et fælles værdisæt med det andet dagtilbud eller skole og SFO/fritidshjem? Er vi enige om, hvad der skal til fra begge parter for at skabe en sammenhængende overgang?

- Hvad ved vi om dagplejerens/sundhedsplejerskens/pædagogens/lærerens faglighed og daglige praksis? Hvordan kan vi blive klogere på det, og hvordan kan den viden bidrage til at skabe sammenhæng?

Børn vil i løbet af deres børneliv opleve overgange mellem forskellige arenaer, hvor der forventes noget forskelligt af dem alt efter alder og modenhed. Vi betragter disse overgange som positive for børnene, hvis der kan sikres en sammenhæng, så børnene kommer til at opleve tryghed og genkendelighed, så overgangen kan danne afsæt for det enkelte barns videre udvikling, trivsel, læring og dannelse.

Vi ser følgende skift for et barn, som en overgang:

- Fra hjem til Børnehuset Chillil
- Fra Dagplejen til Børnehuset Chillil
- Fra andet dagtilbud til Børnehuset Chillil
- Fra Børnehuset Chillil til andet dagtilbud
- Fra Børnehuset Chillil til skole

Vi anerkender, at barnet også kan føle en overgang internt i Chillil.

En grundlæggende forudsætning for at barnet kan opleve tryghed i en overgang er, at de forskellige fagpersoner omkring barnet kan samarbejde og har kendskab til hinandens læringsmiljøer, så der skabes en større forståelse for, hvad barnet kommer fra og hvad det møder i det nye.

Når det lille barn begynder i Børnehuset Chillil, er det afgørende, at forældrene oplever en tryghed i at aflevere sit barn hos os. Når forældrene er trygge, spejler barnet sig i dette og kan lettere selv føle tryghed.

Når et barn skal begynde i Børnehuset Chillil

Vi lægger vægt på følgende:

Opstartsbesøg

Barnet besøger institutionen sammen med sine forældre, så barnet kan opleve, hvordan huset er indrettet, møde det pædagogiske personale samt de øvrige børn. Ved opstartsbesøget er det hensigtsmæssigt, at forældrene fortæller lidt om barnet – det værre sig hvilke rutiner har barnet, hvad kan barnet lide at lege med, hvilke kompetencer og evt. udfordringer har barnet, som der skal tages hensyn til. Desuden fortæller den kommende primærpædagog lidt om dagligdagen i Børnehuset Chillil. I dialogen er det vigtigt, at forældre og pædagogen forventningsafstemmer ift. samarbejdet omkring barnet.

Den første tid i Chillil

Børn er forskellige og der kan være forskel på, hvor lang tid barnet har brug for sine forældre tæt på i de første dage, som vi kalder for indkøringsperioden. Vi samarbejder tæt med forældrene i denne indkøringsfase, og aftaler fra dag til dag, hvor længe det er hensigtsmæssigt for barnet at være i institutionen for på den måde at skabe de bedste betingelser for barnets tryghed, og det at skulle adskilles fra mor og far.

Dialogprofilmøde

For at sikre dialogen og samstemt heden mellem forældre og Børnehuset Chillil inviterer vi til et dialogmøde efter, at barnet har gået noget tid i institutionen. Til disse dialogmøder anvender vi "Hjernen og Hjertet", som er et datasystem, der understøtter udviklingen og dokumentationen af det enkelte barns trivsel, læring udvikling og dannelse. I systemet vurderer hhv. forældre og primærpædagogen barnets trivsel og udvikling inden for de seks læreplanstemaer. Vurderingen danner afsæt for en dialogprofil, som er udgangspunkt for opfølgingsmødet mellem forældrene og primærpædagogen. I dialogmødet aftales, hvordan forældre og Børnehuset Chillil fremadrettet sammen giver barnet de bedste forudsætninger for læring, udvikling, trivsel og dannelse.

Når et barn tidligere har gået i dagpleje eller andet dagtilbud eller skal begynde i andet dagtilbud

Vi har løbende besøg af de lokale dagplejere, der har børn som skal begynde i Børnehuset Chillil. Børnene kan sammen med deres kendte tryghedspersoner lære huset, børnene og personalet at kende. Desuden modtager vi gæstebørn fra dagplejen. Dette understøtter, at børnene kender huset inden de begynder i børnehaveafdelingen.

I Hjernen og Hjertet indhenter vi med forældrenes samtykke et udfyldt overgangsskema, hvor dagplejer/andet dagtilbud i samarbejde med forældrene beskriver barnet. Når et barn skal begynde i et andet dagtilbud, udfylder vi samme overgangsskema. Det kan desuden være relevant at indkalde til et netværksmøde, hvor overgangsskemaet bliver uddybet.

Overgangen fra dagtilbud til skole

I en periode inden barnet skal begynde i skole året efter, deltager barnet i én af vores to storbørnsgrupper: FC Chillil og Smølferne. I disse grupper har vi særligt fokus på at målrette vores læringsmiljøer til netop dagtilbuddets ældste børn og samtidig udvikle fællesskaberne på tværs af de to storbørnsgrupper.

I løbet af vinteren og foråret samarbejder vi på tværs med Fællesskolen Hoptrup-Marstrup-Vilstrup med særlige overgangsaktiviteter, hvor børnene sammen med deres kendte pædagoger deltager i forskellige aktiviteter som eks.: idrætsdag, besøgsdage i 0. årgang, besøg på biblioteket for at låne bøger, besøgsdage i SFO, fælles aktiviteter for SFO og Chillil i div. ferier mv.

Desuden deltager de relevante fagpersoner i møder med forældre og skole.

I de tilfælde, hvor barnet skal gå på en anden skole end distriktsskolen kan det være relevant, at pædagogen besøger barnets nye skole sammen med barnet. Dette vil dog altid være ud fra et konkret samarbejde med forældrene.

Erfaringer fra pilotprojekt omkring bedre sammenhæng ml. dagtilbud og skole

I 2019 og 2020 deltager Børnehuset Chillil og Fællesskolen i et pilotprojekt omkring at udvikle en bedre sammenhæng mellem dagtilbud og skole med et samtidigt fokus på at nedbringe antallet af skoleudsættelser.

Pilotprojektet har taget udgangspunkt i følgende:

En pædagog fra Chillil har deltaget i 0. årgang i en periode fra sommer til efterårsferien

En børnehaveklasseleder har deltaget i Børnehuset Chillil i en periode i foråret (AFLYST GRUNDET CORONA)

Vi har modtaget supervision på det pædagogiske arbejde i 0. årgang og i storbørnsgrupperne med henblik på at skabe en sammenhæng mellem læringsmiljøerne i Børnehuset Chillil og skolen – med respekt for at dagtilbud og skole har forskellige formål, der dog er sammenhængende.

Nedenstående er oplevede erfaringer, som giver barnet tryghed og succes i overgangen fra dagtilbud til skole:

Det er afgørende at de fagprofessionelle og ledelserne samarbejder – herunder at de har kendskab til hvilke læringsmiljøer børnene navigerer i hhv. dagtilbud og skole.

Når ledelsen af børnegrupperne og klasserumsledelsen har en samstemthed, kan børnene lettere navigere succesfuldt i det nye. Dvs. pædagogikken har fælles træk, som er kendt for børnene.

Når dagtilbud og skole mødes om at beslutte og implementere fælles overgangsmarkører, kan disse være medvirkende til at skabe tryghed for børnene.

I dagtilbud skal vi danne læringsmiljøer, hvor vi har særligt fokus på barnets udvikling af selvkontrol, selvhjulpethed, vedholdenhed, fælles opmærksomhed og sociale kompetencer, som gode forudsætninger for barnets videre læring i skolen og livet.

Når vi fortæller børnene hvilket formål vi har med en bestemt pædagogisk aktivitet og samtidig er tydelige omkring, hvilken adfærd vi forventer af dem, oplever vi en højere meningsfuldhed hos børnene. Dette skal understøttes af en tydelig og konkret anerkendelse af, når det lykkes for dem.

Når pædagoger, lærere og ledelse samarbejder, er der en tendens til, at færre forældre søger om skoleudsættelse for deres børn.

Ovenstående viden og erfaringer skal bringes i spil i de øvrige grupper i Børnehuset Chillil, så det understøtter sammenhængen for børnene i distriktet.

Et eksempel: I forbindelse med vores overgangsprojekt, blev vi af vores supervisor, gjort opmærksom på, at der var meget ro blandt børnene i forskellige situationer. Grunden til det var, at børnene var gode til at tage kontakt ved at gå hen til hinanden, i stedet for at råbe fra den ende ad lokalet til den anden ende. Denne bevidsthed har vi prioriteret i storbørnsgrupperne ved, at både voksne og børn tager kontakt ved at gå hen til hinanden, for på den måde at skabe den nødvendige ro til at fordybe sig i aktiviteterne.

I forbindelse med vores måltider og aktiviteter øver vi respekten for hinanden. Ved måltiderne omkring bordet starter vi med at høre stille musik for at få "hjernerø". Dette suppleres også med en visuel stemmetavle, hvor pilen står på "ingen snak". Når musikken stoppes, flyttes pilen til "tale med små stemmer" for at skabe ro til samtalerne. Det betyder, at der kun er ét barn, som taler og vi andre lytter indtil barnet er færdig med at tale og så fremdeles.

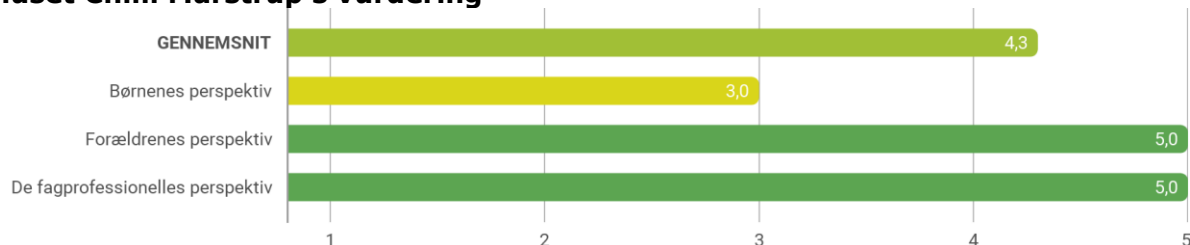
I forbindelse med vores planlagte aktiviteter, har vi implementeret, at én tager ledelsen af aktiviteten i gruppen og én eller to bliver den regulerende og hjælpende voksen. Vi bestræber os samtidig på at opmuntre børnene ved at "stille skarpt" på at give ros, ved f.eks. at sige " Det er godt sagt" eller "sejt du gør det". Dette kan være med til at understøtte børn, som gerne vil være en del af fællesskabet, men som måske føler sig udfordret i det.

Vurdering

Nedenstående graf viser Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad inddrager vi disse perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

Børnehuset Chilli Marstrup's vurdering

ØVRIGE KRAV TIL LÆREPLANEN

Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

"Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn samt evt. hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?

Udarbejdelsen af denne styrkede læreplan er sket i et samspil mellem medarbejdere, ledelse og forældrebestyrelse. På personalemøder og afdelingsmøder er de enkelte temaer blevet drøftet, hvorefter bestyrelsen er blevet orienteret om indholdet i drøftelserne. Desuden har forældrebestyrelsen været deltagende i en pædagogisk dag, hvor temaet forældresamarbejde var genstand for dialog. De løbende dialoger har dannet baggrund for den skriftlige del, som er sammenfattet i ledelsen af Chillil og efterfølgende været til gennemlæsning hos medarbejdere, der har haft gode rettelser og input. Endelig er Den styrkede læreplan gennemgået i Bestyrelsen, som også har kunnet kvalificere indholdet.

Den styrkede læreplan skal være et dynamisk pædagogisk redskab, der sætter retning for det pædagogiske arbejde i børnehuset Chillil. Den er ikke tænkt som et skrivebordsskuffe-dokument, der kun bliver taget frem ved særlige lejligheder. Derfor vil elementerne løbende blive genstand for dialog og refleksion – både i personalegruppen og i Forældrebestyrelsen.

Inddragelse af lokalsamfundet som en ressource

Børnehuset Chillil vil som en lokal aktør være en aktiv og synlig del af et lokalmiljø i skoledistrikt Hoptrup-Marstrup-Vilstrup. Det betyder, at vi ønsker at udnytte de muligheder, som netop sådan et lokalmiljø byder.

Eksempler på læringsmiljøer i vores lokalsamfund, som vi benytter:

- Juletræsoplysning på brandstationen. (Vi kører i brandbil, synger sange mv)
- Besøg på kirkegården, i kirken samt deltagelse i julegudstjenester
- Samarbejde med Hoptrup Efterskole om lån af lokaler, praktikanter i Chillil, lån af udstyr mv.
- Besøg hos købmanden
- Gå-ture-i lokalområdet, hvor vi bliver inviteret ind på private naturområder
- Samarbejde med Forsorgshjemmet Dalhoffsminde om brug af shelter ved Slivsøen
- Samarbejde med Hoptrup Marstrup Idrætsforening om lokale arrangementer
- Nyhedsside i lokalbladet, Kontakten
- Facebookside
- Luciaoptog for pensionistforeningen
- Brug af skov og natur i området – herunder Naturstyrelsens faciliteter ved Dyrehaven

Desuden benytter vi os aktivt af de læringsmiljø-muligheder, som "Dagtilbud i virkeligheden" formidler, som f.eks.:

- Ishockey i Vojens skøjtehal
- Bådtur på Dammen
- Besøg på legepladsen i Damparken
- Biblioteksbesøg med eks. højtlesning
- Besøg i Haderslev Domkirke
- Besøg i Vandtårnet

Lokalsamfundet i Chillil

Vores legeplads i Marstrup er sædvanligvis ikke aflåst, da området børn har mulighed for at lege og snakke med vores geder uden for vores åbningstid.

Vi søger at invitere personer fra lokalsamfundet ind i Chillil, hvor der byder sig oplagte lejligheder. Det være sig eks., når Julemanden kommer på besøg.

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30)

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Hvert år udarbejdes en lege- og læringsmiljøvurdering, hvor det er intentionen at både personale, forældre og børn vurderer det konkrete miljø. Efterfølgende gennemgår vi vurderingen i ledelsen og i personalegruppen med henblik på at kunne finde udviklingspunkter for forbedringer, men også bekræftelse i det, der fungerer godt.

Lege- og læringsmiljøet skulle gerne have en stor sammenhæng mellem praksis, det pædagogiske grundlag samt målene for de enkelte læreplanstemaer. I løbet af 2019 og 2020 har vi haft fokus på at udvikle følgende inden for de nævnte kategorier:

Det fysiske børnemiljø

- Indretning og kodning af de fysiske rum, så de matcher vores pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne. Herunder oprydning og at skabe indbydende æstetiske rammer, som er begrundet i en fagligt velfunderet viden om børns læring, trivsel, udvikling, dannelse og sundhed. Herunder hvordan kan vi minimere visuel og fysisk støj.
- Muligheder for en god hygiejne, med intensivisering af håndvask og rengøring.
- Organisering af små læringsrum i indretningen udendørs som indendørs. Herunder opsamling af erfaringer fra corona-krisen, hvor sundhedsretningslinjer satte nye rammer for en ændret omgang med større grupper.

Desuden med særligt fokus i afdelingerne
Hoptrup:

- Varmestyring, så der hverken er for koldt eller varmt

Marstrup:

Belysning, der skaber velvære.

Det psykisk børnemiljø

- Fortsat fokus på ICDP-tilgangen til børnene.
- Ledelse af børnegrupper.
- Overgangen og sammenhængen til børnenes videre skoleliv.
- Følge barnets spor og lytte til barnets stemme.
- Håndtering af magtanvendelser og børn, der bliver uforudsigeligt udadreagerende (slår, sparker mv).

Den pædagogiske indsats til børnegrupper, hvis dynamikker har svage fællesskaber.

Det æstetiske børnemiljø

- At rum og indretning indbyder til det gode børneliv.
- At Indretningen appellerer til fantasi men også "hjerne" .

DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmål

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egen potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Det pædagogiske personale i Chillil har stort fokus på at understøtte børnenes alsidige personlige udvikling. Dette foregår i hverdagssituationer, i faste og planlagte aktiviteter, i spontane aktiviteter og leg – altså igennem hele dagen.

Alle børn er forskellige og skal mødes med en anerkendende tilgang, så de får oplevelsen af at være unik og at de er værdifulde, fordi de netop er, som de er. Vi har derfor stort fokus på den anerkendende teori ICDP, (se nærmere i det pædagogiske grundlag). Vi bestræber os på at møde det enkelte barn i øjenhøjde, for at forstå, hvad der rører sig i barnet og for at kunne anerkende de følelser, der er i barnet.

Positive relationer er altafgørende for et barns trivsel, udvikling og dannelse og er med til at udvikle dets selvværd, gå-på-mod og lyst til at engagere sig i leg og aktiviteter.

Vi har en overbevisning om at barnet skal ses og mødes således:

- At barnet kan have problemer – men ikke er et problem.
- At barnets uhensigtsmæssige handlinger kommenteres – men barnet er ikke forkert – det kan være forkerte ting, det gør.
- At barnet bliver gjort opmærksom på hvilke ressourcer, som det har - ikke barnets manglende ressourcer.
- At barnet har brug for, at de voksne ser og viser begejstring ved at det lykkes- ikke hvad der ikke lykkes.

Børnene i Chillil skal i institutionen opleve at indgå i betydningsfulde relationer. Dette sikrer vi ved, at det pædagogiske personale løbende sparrer med hinanden om børnenes trivsel og igennem tæt samarbejde med forældrene. Vi er opmærksomme på de læringsrum børnene indgår i. Nogle børn kan i nogle sammenhænge have brug for at øve sig i et lille og trygt fællesskab, mens andre navigerer fint i det store fællesskab. I begge læringsmiljøer er vi i Chillil opmærksomme på den rolle det pædagogiske personale indtager, så vi igennem deltagelse, opmuntring og guidning "får skubbet til børnene", så de lærer at håndtere konflikter, udvikler selvværd, lærer at sige til og fra og udvikler robusthed. Vi skaber kort og godt fællesskaber, hvor alle børn oplever, at deres styrker kommer til udtryk, og hvor der er plads til at øve sig på det, der er svært.

Arbejdet med børnenes alsidige personlige udvikling går naturligvis hånd i hånd med flere af de andre læreplanstemaer.

Et eksempel: Vi øver KaMiBe og taler om ord som: selvkontrol, vedholdenhed, nysgerrighed, omtanke, videbegær, åbenhed og mod – dette for at styrke børnenes evner til fordybelse, mærke/se egne og andres følelser og behov samt at kunne samarbejde på tværs af alder, køn og kulturel baggrund.

Et eksempel: I Marstrup prioriterer vi garderoben højt som læringsrum for den alsidige personlige udvikling. Personalet guider og hjælper børnene med at få overtøj, sko/støvler mm. på i den rigtige rækkefølge. Nogle børn er selvhjulpne og andre har brug for at få rum til at øve sig. De børn, der er selvhjulpne vokser ved at få til opgave, at skulle hjælpe en kammerat. Kammeraten lærer at bede om hjælp og tage imod hjælp og omsorg fra en anden ven. Børnene får pludselig øje på hinanden på en ny måde og kan måske finde sammen i en leg senere.

Et eksempel: Ved frokosttid er vi meget bevidste om, hvilke børn, der sidder sammen. Hvem der har brug for en voksen tæt på mm. Der er mange pædagogiske overvejelser i spil. Vi opfordrer børnene til at øve sig og hjælpe hinanden, hvis de har brug for hjælp. Personalet guider barnet i at blive selvhjulpne.

Et eksempel: Når vi har musik eller er i hallen, så opdeler vi børnene efter alderstrin. Det gør vi for at tilpasse aktiviteten, så alle børn bliver udfordret på deres niveau. Både i musik og i hallen laver vi aktiviteter, hvor det enkelte barn skal agere alene foran børnegruppen. Nogle har brug for hjælp til det – måske bare fra en ven og andre klarer det alene i stiv arm. Det udfordrer barnets personlige udvikling at vise sig frem og det styrker selvværdet, lysten og modet til at begive sig ud i nye og større udfordringer.

Et eksempel: Når der opstår konflikter og uenigheder i børnegruppen, så lytter personalet og guider børnene til at finde andre handlemuligheder. Konflikten/uenigheden bliver altid set fra flere synspunkter. På den måde lærer børnene forskellige muligheder for konfliktløsning og at lytte på modpartens forklaringer. Børnene føler sig mødt og lyttet til og det er med til at øge deres selvværd.

Et eksempel: I børnehaven arbejdes med Fri for mobberi. Materialet er graderet efter børnenes alder, så de bl.a. lærer at aflæse ansigtsmimik og her er det også det pædagogiske personales opgave at hjælpe børnene med at sætte ord på følelser for dem. Her arbejdes altså udover alsidig personlig udvikling med både kommunikation og sprog og social udvikling.

Vi har lavet kufferter med temaet: Alsidig personlig udvikling, som børn og forældre kan låne med hjem.

Social udvikling

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

Vi arbejder med fællesskab på mange planer. Det kan være i voksen-barn relationen, i barn-barn relationen, i mindre grupper og i det store fællesskab på stuen, på årgangen eller i hele børnegruppen. Alle disse former for fællesskaber er med til at udvikle børnenes empati og forståelse for andre, når de møder forskellige børn og i forskellige sammenhænge. Det pædagogiske personale understøtter denne udvikling i et anerkendende og trygt børnemiljø.

Vi planlægger pædagogiske læringsmiljøer, hvor vi sammensætter børn i mindre grupper, for både at vedligeholde og skabe nye muligheder for relationer på tværs af alder og grupper, men også inden for egen aldersgruppe. Dette for at understøtte børnene i at opdage og acceptere hinandens forskelligheder og styrker og for at børnene øver sig på at udvise åbenhed, empati, vedholdenhed, omtanke, betænkksomhed og samarbejde – alt dette for at øve den sociale intelligens. Vi har i læringsmiljøerne fokus på at italesætte, at vi alle kan og er noget forskelligt og det er vigtigt. For sammen kan vi udrette noget større end hver for sig. Vi er selv rollemodeller og italesætter at vi også er og kan noget forskelligt.

Vi er opmærksomme på at italesætte de følelser og oplevelser, de møder i relationen. I dagligdagen betyder det, at vi støtter barnet ved at se og være opmærksomme på dets behov. Børnene leger sammen og lærer at hjælpe hinanden og være opmærksomme på – hvad kan jeg, hvad kan du!

Et eksempel: Under corona-nedlukningen var legepladsen delt i to for hhv. de yngste og de ældste børn. Her fik vi øje på, at særligt de yngste børn profiterede af, at de havde et område for dem selv, hvor de på egne betingelser kunne udforske legepladsen – uden at bliver forstyrret af de ældre børn. Vi oplevede, at de yngste børn udviklede en høj grad af fællesskab i gruppen. Det har efterfølgende givet anledning til, at vi i en højere grad arbejder med børnegrupper, hvor børnene har samme alder.

Et eksempel: Når vi går tur i nærmiljøet med børnene, så har vi inden gjort os pædagogiske overvejelser over, hvem der går sammen. Dette for at turen bliver vellykket for alle. De store kan lære at tage hensyn til de små på turen. De små ser op til de store og er glade for deres store ven. Vi oplever et stort sammenhold på tværs af børnegruppen.

Vi er igangsættende i og deltagende i pædagogiske voksenstyrede lege og aktiviteter, hvor vi øver medindflydelse igennem deltagelse. Vi har fokus på at sikre, at alle børn bliver hørt og anerkendt for den stemme, som de har i demokratiet. Vi skal kunne tage udgangspunkt i børnenes forudsætninger for at kunne deltage på forskellige niveauer.

Vi øver i at vente på tur og udsætte egne behov. Dette naturligvis efter alder og modenhed. I "Fri for mobberi" arbejder vi med at kunne mærke sig selv og aflæse andres kropssprog. Barnet øver sig i at læse og forstå andre børns signaler. Vi italesætter og visualiserer gennem billeder af hverdagsituationer. Vi har øje for, at børn har brug for gentagelser og at vi kobler nye aktiviteter til tidligere erfarede aktiviteter eller oplevelser.

Et eksempel: Når vi har samling i grupperne, øver børnene sig i at lytte til hinanden og på at turde fortælle om egne oplevelser i et lidt større fællesskab. Børnene opmuntres til at byde ind med egne holdninger og øver sig i det små på at være en del af et demokratisk fællesskab, når der skal vælges hvilken historie, der skal læses/fortælles eller hvilken sang, der skal synges. Vi har under spisningen stort fokus på den dannelse, der foregår, når man ved bordet øver sig på at tale en ad gangen, lytte til hinanden og at sidde stille på sin plads.

Vi har fokus på at tydeliggøre de skrevne og uskrevne grupperegler og hvad der er hensigtsmæssigt i socialt samspil. Her anvender vi KaMiBe, som en inspirationsramme for læringsmiljøet. Vi snakker om karakterstyrkerne som eks fællesskab, hjælpsomhed, lederskab, følgeskab mv. og giver børnene mulighed for at gå på opdagelse i, hvornår de kommer til udtryk.

Et eksempel: I garderoben hjælper de ældste børn de lidt yngre børn, som er knap så selvhjulpne. På denne måde styrkes fællesskabsfølelsen, og børnenes selvfølelse vokser ved at kunne være noget for andre. Det kan f.eks. være de ældste børn, der hjælper de yngste med at lyne flyverdragten, få et par fingerhandsker på eller at trække støvlerne af.

Vi har lavet en kuffert med temaet sociale kompetencer som børn og forældre kan låne med hjem.

Når vi planlægger læringsmiljøer, hvor vi har særligt fokus på nogle af de øvrige læreplanstemaer, ligger det som en grundlæggende præmis, at arbejdet med social udvikling er indlejret i pædagogikken.

Kommunikation og sprog

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog.
  - Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
  - Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.
-

Børns sproglige udvikling har stor betydning for deres generelle trivsel og udvikling. I Børnehuset Chillil har vi derfor stort fokus på at skabe et sprogstimulerende læringsmiljø, hvor rammerne og det pædagogiske personales interaktion med børnene giver tid og mulighed for at øve sig.

Det er vigtigt for os, at det pædagogiske personale er bevidste om, at de er sproglige rollemodeller for børnene. Vi har en fælles opmærksomhed på, hvordan vi taler med børnene, hvordan vi giver en besked, og hvordan vi bruger vores kropssprog og mimik til at understøtte det vi siger.

Samtidig forsøger vi at hjælpe børnene med at sætte ord på deres følelser og handlinger, så de på den måde får udvidet deres ordforråd og får et mere nuanceret sprog. I denne proces er vi opmærksomme på, at vi ikke retter på børnene, men i stedet gentager det de siger med korrekt udtale eller rigtig sætningskonstruktion.

Et eksempel: Et treårigt barn henvender sig til en voksen og siger: "Cykel falde ned". Den voksne gentager med en anerkendende mimik: "Ja, cyklen væltede" og kan evt. tilføje, "og du blev forskrækket", for at sætte ord på barnets følelser.

Når vi holder samlinger, giver vi mulighed for at børnene kan fortælle, om deres oplevelser i børnehaven og hjemme. Det kan bl.a. være til jul, når børnene på skift har en bamsenisje med hjem eller når børnene fortæller, hvad de har leget på legepladsen. Her er det vigtigt, at det pædagogiske personale er nærværende, indlevende og nysgerrige på det, børnene er optaget af, så de opmuntres til at bruge deres sproglige kompetencer.

Ikke alle børn er trygge ved at udtrykke sig i det store fællesskab. Vi er derfor optaget af den kommunikation, der foregår i de små fællesskaber og i den daglige dialog børnene imellem. Her er det pædagogiske personale opmærksomme på at støtte dialogen i børnefællesskaberne, så alle børn får taletid. Ved samlinger og i mindre læringsrum bruger vi også dialogisk læsning, som et redskab til at udvikle børnenes sprog, kropssprog og mimik.

I vores daglige praksis bruger vi læringsspil som huskespil, Vildkatten og rimespil, der er med til at udvikle børnenes sprog. Når vi spiller med børnene, sætter vi ord på billederne og opmuntrer børnene til at gøre det samme.

En af de aktiviteter, der kan være med til at stimulere børnenes sprog, er sang og musik. Derfor har vi planlagte musiske aktiviteter, hvor vi både bruger rim, remser og sange. Vi synger de samme sange igen og igen, da gentagelsen gør at ord og begreber lagrer sig i børnenes bevidsthed. Sang og musik bruges også spontant igennem de daglige rutiner i løbet af dagen, som fx ved håndvask, i garderoben eller på gyngen på legepladsen.

Børn indgår i mange forskellige fællesskaber i deres institutionsliv og kommunikation og sprog, er centralt for at danne relationer og vedligeholde venskaber i de fællesskaber. Legen er her vigtig som øvebane for barnets nonverbale og verbale kommunikation, ordforråd og sætninger.

Vi har indskrevet flersprogede børn. Det er primært børn, hvor der i hjemmet tales andre europæiske sprog som eks. rumænsk, russisk, engelsk, tysk, fransk osv. I samarbejdet med familierne er vi opmærksomme på, at børnene skal lære flere sprog og det skal vi samarbejde omkring. Vi har særligt

fokus på udviklingen af det danske sprog, men forsøger at lave sprogtråde til barnets andet sprog. Vi kan søge sparring og viden ved vores flersprogskonsulent.

Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn kropps- og bevægelsesglæde både i ro og i akvitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

I Børnehuset Chillil Marstrup har vi en stor fantastisk legeplads, hvor der er rig mulighed for at bevæge sig på alle tænkelige måder. Vi har det blå flag fra De Grønne Spirer, som indikerer, at vi er en institution, der lægger stor vægt på bevægelse i naturen. På vores legeplads er der rig mulighed for at bringe de 18 grundbevægelser i spil dagligt. Vi har meget varieret terræn så som skov, bakker, klippet græs, vildt græs, fliser, sten og områder med grus og sand. Børnene tilbringer dagligt en stor del af børnehavetiden på legepladsen. Vi er ude i al slags vejr og børnene får dermed oplevelser af, hvordan underlaget ændrer sig fra tørt til vådt mm. Hvilket kræver en justering i, hvordan man kan bevæge sig. Den vestibulære sans trænes ved gynger, karrusel mm.

Vi laver ofte lege og voksenstyrede motoriske aktiviteter på legepladsen, hvor vi inddrager forskellige redskaber til at opnå forskellige mål. Dette gør vi for at styrke og udfordre børnene motorisk og sansemæssigt.

Børnenes taktile sanser bliver stimuleret ved at de rører ved og arbejder med mange forskellige ting og materialer. På legepladsen oplever de vådt, tørt, sand, jord, græs, mos, dyr, bark, træer mudder, koldt og varmt vand mm. Og inde bliver de gennem kreative aktiviteter præsenteret for mange forskelligartede materialer og processer, der både styrker fin og grovmotorikken.

I vinterhalvåret har vi en sportshal til disposition en gang i ugen. Der laver vi kropsligt udviklende motorikbaner samt forskellige sjove bevægelseslege. Vi gør det for at give børnene oplevelsen af, at det er sjovt at bevæge sig i fællesskab. Alle kan være med.

I vores daglige rutiner opfordres børnene også til at bruge deres krop. De dækker bord, hælder vand i kopper, toiletbesøg, vasker hænder, rydde op inde og ude mm. Generelt øver de selvhjulpethed: de skal lyne lynlåse, tage støvler af og på mv. Det kræver en vis afstemthed og kropsfornemmelse i forhold til hvor meget styrke og kraft, der skal lægges i forskellige handlinger. De skal hive, skubbe, trække, være forsigtige, koncentrere sig og være vedholdende.

Gennem musiske aktiviteter lærer børnene rytme og puls og at bevæge sig til musikken. Vi øver samme takt – rum og retning.

Vi har lavet en kuffert med aktiviteter indenfor emnet Krop, sanser og bevægelse, som børn og forældre kan låne med hjem.

Natur, udeliv og science

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhæng, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes natur, udeliv og science? Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

I Børnehuset Chillil Marstrup har vi det Grønne flag fra Friluftsrådet. Vi bruger Naturen på vores legeplads og i vores nærmiljø som læringsrum for at give børnene mulighed for at opleve førstehånds-indtryk af et bredt udsnit af naturen. Vi prioriterer udelivet højt og er ude i al slags vejr året rundt. Det gør at børnene får en fornemmelse for årstider og årets gang.

Børnene lærer at begå sig i naturen – passe på naturen og tilegne sig viden om bæredygtighed. Det gør vi gennem aktiviteter, hvor vi samler skrald ind og snakker om og laver forsøg med ting, for at finde ud af, hvilke ting, der bliver nedbrudt og hvilke, der ikke gør.

Vi pirrer børnenes nysgerrighed og giver dem lyst til at eksperimentere og undersøge mhb. på kategorisering og hypotesedannelse. Børnene får kendskab til og er nysgerrige på det dyreliv, der er i vores nærmiljø og lærer at passe på dem. Vi har forstørrelsesglas, lupper, Ipad og opslagsbøger, hvor vi sammen med børnene undersøger og er nysgerrige på de dyr, de finder. Vi undersøger bl.a., hvor de bor, hvad de spiser og hvordan de lever. Hvor mange ben de har osv. Vi passer, fodrer og kæler med vores tre geder dagligt.

I samlinger snakker vi om årstider og kendetegn mm. Vi sår, luger, vander, passer og plejer vores højbede, hvor vi har jordbær samt forskellige grøntsager. Vi høster og spiser af vores hjemmedyrkede afgrøder til eftermiddagsfrugt eller høstfest. Hvert år i august – oktober har vi om emnet høst. Vi undersøger, hvilke afgrøder, der står på markerne, forskellige kornsorter og hvad de bruges til, vi høster egne afgrøder og plukker af vores egne frugttræer og bærbuske samt nøddehegn. Vi laver marmelade og sylter. Det gør vi for at børnene får en oplevelse af fra jord til bord – hvor kommer tingene fra og samtidig giver dem mulighed for at smage på mange forskellige afgrøder.

Vi har forskellige læringsrum i form af pavilloner, legehuse mm. Som er indrettet til forskellige læringsmiljøer. Vi har bl.a. en pavillon, hvor vi har snittebænke, båndknive, dolke, brændekløver mm. Det er aktiviteter, vi ofte sætter i gang på legepladsen og børnene gør sig mange erfaringer med træ som naturmateriale.

Vi har både overdækket bålplads og bålplads i det fri. Vi laver ofte forskelligt mad på bål. Børnene hjælper med at save og kløve brænde. Som optænding bruger vi børnenes høvlspåner. Børnene hjælper med at finde og indsamle krydderurter, brændenælder mm. De snitter og hakker grøntsager og vi snakker om, hvor tingene gror – over/under jorden.

Vi tager på ture ud i nærmiljøet både på gåben, med bus eller med vores ladcykler. Turene går til Skov, strand, Dyrehaven, Damparken, byen mv. Her oplever vi et bredt udsnit af, hvad naturen byder på. Ofte indsamler vi muslingeskaller, kogler mm. Som vi bruger til aktiviteter/læringsmiljøer i børnehaven.

Vi har planlagte heldagsture til den lokale Dyrehave, hvor vi låner Naturskolen. På forhånd planlægger vi, sammen med børnene, hvad dagen skal indeholde og vi har mulighed for at få en Naturvejleder koblet på. Der er god tid til fordybelse og til at være nysgerrige på, hvad vi nu undersøger.

Vi bygger huler i vores skov eller gemmer os og vi klatrer i buske og træer. Vi snakker om, hvordan vi passer på træerne på legepladsen, så vi ikke beskadiger dem. Børnene får styrket deres sanser og motorik, ved at røre ved forskellige barktyper og samtidig udfordre sig selv i, hvordan man klatrer i og hvor langt op man tør i træerne.

Et eksempel: Vi har på en tur til stranden indsamlet muslingeskaller. Vi snakkede med børnene om, hvor skallerne kom fra og hvilket dyr, der har brugt dem som hjem. Hjemme på legepladsen lavede vi nye hjem sammen med børnene i form af insekthoteller, hvori muslingeskallerne indgik. Vi har snakket om, at insekter har brug for hjælp til at finde nye hjem og har været nysgerrige på, hvilke dyr der bruger dem.

Et eksempel: Vi har på vores legeplads nogle plastikrør, som børnene kan bruge i deres lege eller andre eksperimenter. Børnene laver ofte baner, hvor de eksperimenterer med at få ting eller vand til løbe gennem banerne. Her hjælper den voksne med at understøtte deres eksperimenter – f.eks. enten i form af at være praktisk hjælper, så eksperimenterne kan finde sted og/eller via at understøtte den undersøgende tilgang ved at vi sammen med børnene søger svarene på børnenes undren eller spørgsmål.

Eksempel: Vi har arbejdet med emnet "fugle", hvor vi har haft særligt fokus på læreplanstemaerne: Natur, udeliv og science samt Kommunikation og sprog. Her havde vi vægt på at understøtte børnenes læringsproces og havde et stort fokus på at fremme børnenes forundring ved at planlægge og opføre læringsmiljøer, der matchede børnenes optagethed undervejs i temaforløbet. Vi fik sammen med børnene øje på, hvor mange fugle, der er på vores legeplads. Vi lærte bl.a. at kende forskel på fuglestemmer og arter, vi studerede deres gemmesteder og reder, opdagede fuglespor og børnene udvidede deres ordforråd.

Vi har lavet Natur og Science kufferter, som børn og forældre kan låne med hjem, med sjove og lærende aktiviteter indenfor emnet.

Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske læringsmål

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andre kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab.
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogisk grundlag.
- Ses i samspil med øvrige læreplanstemaer.

I Børnehuset Chillil følger vi årets begivenheder og har faste traditioner for aktiviteter i forhold til vores højtider mm. Børnene får her i gennem kendskab til de danske traditioner og værdier og det giver dem fornemmelsen for hvilken kultur, de vokser op i.

Vi taler også om, andre kulturer og hvilke traditioner og anderledes spisevaner nogle børn kan have, fordi de enten har rødder i et andet land eller måske er vegetar.

Børnene bliver præsenteret for og afprøver forskellige kreative aktiviteter, med forskellige materialer, så de oplever forskellige muligheder for at udtrykke sig kreativt. Aktiviteterne er ofte målrettet børnenes alder og udviklingstrin.

Et eksempel: Børnene havde over en periode indsamlet små plastikdunke, som havde været brugt til opbevaring af drikkeyoghurt i deres madpakker. Dunkene blev vasket og tørret og efterfølgende blev de pyntet, så de kom til at ligne små snemænd. Børnene fik undervejs i processen konkrete erfaringer med genbrug og hvordan noget ved hjælp af små enkle tilføjelser med lim kan omformes til noget andet.

Børnenes produkter bliver udstillet i børnehaven og præsenteret på en måde, så æstetikken er i højsædet. Personalet gør meget ud af f.eks. at sætte en sort ramme på et billede eller en flot snor i ophæng, så de kreative produkter kommer til sin ret.

Vi skaber forskellige læringsrum, hvor børnene har mulighed for at klæde sig ud og optræde eller være tilskuer til et show. Her er fællesskabet om at indtage rollerne som hhv. tilskuer og aktør lige vigtige for processen.

Vi laver teater/cirkus med vores skolegruppe, Luciaoptog med midtergruppens drenge og piger samt forårskoncert/sommerfest, hvor alle børn optræder med sang og musik for vores forældregruppe.

Vi besøger Domkirken i Haderslev og er til børnejulegudstjeneste i Hoptrup kirke. Vi besøger folkebiblioteket, museet samt andre af kommunens kulturelle tilbud og ser teater og andre forestillinger, som skolerne i nærområdet inviterer til. Børnene lærer at man skal opføre sig/agere forskelligt i forskellige arenaer. Eksempelvis: I en kirke skal man gå og snakke med små stemmer - i hallen må man løbe og råbe højere.

Børnehuset Chillil deltog i 2020 i et dansk/tysk sangprojekt, Sang uden grænser. Vi lærte at synge på begge sprog og at den samme sang kan have vidt forskellige udtryk. Børnene fik en sangbog, som de måtte tage med hjem, med henblik på, at inddrage forældrene i projektet.

Børnene har ofte musik, hvor vi både synger og spiller på instrumenter til gamle og nye sange. At fremstille musik kan både foregå indendørs ved klassiske musikinstrumenter, men kan også foregå udendørs på legepladsen med de materialer, som kan give lyde udendørs. Vi er opmærksomme på at understøtte børnenes musiske udvikling – både ift. at kende sange, at de kan følge hinanden, at de kan lave musiske lyde og holde rytme.

Et eksempel: Et barn legede i sandkassen. En skovl rammer bunden af en gammel gryde, og der lyder en lyd. Barnet gentager lyden og får lavet en serie af lyde i en rytme. Den pædagogiske medarbejder i nærheden hører rytmen og finder en anden gryde, hvorpå hun kan istemme rytmen med den nye grydelyd. Efterhånden kommer der flere til, og der er opstået et lille musikorkester i sandkassen.

Inddragelse af IT i børnehøjde – er et indsatsområde i 2021-2022. Vi har øje for, at vi kan anvende IT, eks. I pads, kodning mv i højere grad i vores læringsmiljøer og vil have et udvidet fokus på, hvordan dette netop kan lade sig gøre, så børnene i højere grad kommer til at opleve, at IT/medier kan være aktive medspillere i børnenes læringsmiljøer.

Vi har lavet kufferter med inspirationsmateriale til temaet Kultur, æstetik og fællesskab, som forældre og børn kan låne med hjem.

MINISTERIETS SKABELON TIL EVALUERING

Arbejdet med den pædagogiske læreplan

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Med evalueringskultur i dagtilbuddet forstås, at lederen har ansvar for, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke dele af vores pædagogiske læringsmiljø har vi særligt haft fokus på over de sidste 2 år?

I løbet af de sidste to år har vi været gennem perioder, hvor vi har måtte omstille vores måder at arbejde på, da vi har været underlagt forskellige restriktioner grundet corona-pandemien. Denne omstilling har givet os mulighed for at se vore egne strukturer og organiseringer fra et nyt perspektiv. Ydermere har Haderslev Kommune generelt et fokus på at skabe stærke fællesskaber i det almene dagtilbud, så vi fortsat sikrer, at alle børn får mulighed for at være i privilegerede positioner, der fordrer trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Vi har haft fokus på følgende fokusområder:

- Planlægning, organisering og koordinering af vores læringsmiljøer for børnene (Chilli blomsten)
- Børnenes kendskab til dagens plan og rutiner (visualisering og overblik) (Børneperspektivet)
- Fortsat fokus på ledelse af børnegrupper
- Inddragelse af IT i de pædagogiske læringsmiljøer
- Afdelingens pædagogiske profil (pædagogisk idræt) som afsæt for tilrettelæggelsen af læringsmiljøerne.
- Børns søvn
- Understøttelse af den tidlige opsporing og indsats ved at benytte os af IT-systemet Hjernen & Hjertet
- Understøttelse af en feedback-kultur i personalegruppen, der fordrer den udviklende og kvalificerende tilgang til de pædagogiske læringsmiljøer
- Vores børnesyn og hvilken virkning det har på vores pædagogiske praksis og organisering

---

Hvordan har vi organiseret vores evalueringskultur?

I Børnehuset Chilli har vi organiseret vores evalueringskultur på følgende måde:

- Vi holder ugentlige PLF-møder, hvor hver enkelt medarbejder deltager hver 14. dag.
- Vi benytter en PLF-model (beskrevet i vores pædagogiske læreplan), som tager udgangspunkt i redskab til selvevaluering og principperne for aktionslæring.

- Vi arbejder struktureret med sprogvurderinger/sprogscreeninger og holder to årlige TOPI-møder, hvor vi drøfter og følger op på det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse på baggrund af den indsamlede data i H&H.
- I vores Chillil-model er indbygget et fokus på, at indsamle pædagogisk dokumentation, så vi løbende kan evaluere på om læringsmiljøerne sikrer de pædagogiske mål.

Hvordan har vi arbejdet med vores lokale skriftlige læreplan?

Vi har som en del af vores kultur i Chillil løbende temaer på eks. personalemøder, pædagogiske dage, temaaftener mv., hvor vi drøfter og reflekterer over vores pædagogiske praksis med henblik på at kunne justere på den, så vi fortsat sikrer læringsmiljøer af høj kvalitet. Dette bliver ligeledes understøttet af kommunale tiltag, hvor personalet tilbydes kurser og temamøder. I løbet af de seneste to år har vi haft særligt fokus på følgende:

- Oplæg om børns søvn af sundhedsplejerske. Vi troede, at vi skulle have udarbejdet en søvnpolitik, men arbejder nu i stedet med en tilgang, hvor vi stiller os til rådighed som vejledere til forældre i samarbejdet om børns søvn.
- Pædagogisk dag om tilrettelæggelse af læringsmiljøer i temaerne: Pædagogisk idræt og Natur og Udeliv.
- ICDP i praksis
- Praksisvejlederforløb, med fokus på at tydeliggøre børnenes kendskab til og overblik over dagens læringsmiljøer.
- Oplæg ved Rasmus Alenkær om børnesyn og partnerskaber.
- Praksisobservation/deltagelse med efterfølgende feedback ved Rasmus Alenkær. Fokus på, hvad der fungerer godt i ledelsen af læringsmiljøerne og hvad vi kan skrue endnu mere op for.
- Forløb med H2 Consult omkring personlig forskellighed og hvad det betyder for den daglige kommunikation og samarbejdet om den pædagogiske kerneopgave. (Lederforløb og medarbejderforløb)

I løbet af året har vi gennemført konkrete evalueringer, hvor vi har benyttet os af følgende redskaber:

- Vores egen PLF-model
- Lege- og læringsmiljøvurdering i H&H
- Barnets perspektiv i H&H
- Selvevaluering i H&H

Derudover har vi haft tilsyn, hvor vi har drøftet relevante temaer i et udviklingsperspektiv.

Evaluering og dokumentation af elementer i det pædagogiske læringsmiljø

Den pædagogiske læreplan

- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.

- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.
- Som led i at kunne evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse kan der fokuseres på elementer i det pædagogiske læringsmiljø. På den ene side fx, hvordan børnesynet, børneperspektivet og arbejdet med dannelse kommer til udtryk i det daglige pædagogiske arbejde, og på den anden side eksempelvis:
  - Børnegruppens trivsel og læring
  - Børn i udsatte positioners trivsel og læring
  - Tosprogede børns trivsel og læring
  - Det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Fokus på enkelte elementer kan bidrage til at kvalificere evalueringen af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 51

Hvad var formålet med den evaluering, vi gennemførte?

Evaluering 1 - Tydelig ledelse af læringsmiljøer

Formålet med evalueringen:

I Chilli Marstrup oplevede medarbejderne, at børnene indendørs zappede fra det ene sted til det andet. Medarbejdere oplevede, at der var en høj grad af uro i huset og mange børn der spurgte: "hvad skal vi?" Af og til havde personalet oplevelsen af, "at nu trænger vi vist til at komme på legepladsen", hvor der er mere fysisk plads og hvor børnene kender at navigere, fordi de generelt er mange timer udendørs. Men omvendt havde medarbejdergruppen også et ønske om, at børnene skulle kunne opnå en følelse af, det er rart og rolig at være indendørs.

Medarbejderne blev optaget af, hvordan de kan skabe roligere læringsmiljøer og hvordan de kan hjælpe børnene til at få viden om, hvad de kan og skal?

Personalet arbejdede med et undersøgelsesspørgsmål i PLF: Vi vil undersøge, hvordan vi understøtter børnenes viden om kommende aktiviteter v.h.a. af en tavle, der visuelt understøtter planen for dagen?

Evaluering 2 - Tilrettelæggelse af læringsmiljøer - evaluering af Chilli-blomsten

I processen med at implementere elementerne i Den styrkede læreplan udarbejdede ledelsen vores lokale planlægningsmodel, Chilli blomsten, som skulle danne grundlag for konkret ugeplanlægning. Formålet med denne model er, at medarbejdere allerede i planlægningsfasen af læringsmiljøerne, skal inddrage en større bevidsthed og skabe synlighed omkring udvalgte elementer i læringsmiljøerne. Modellen skal desuden understrege et større fokus på at tænke temabaserede læringsmiljøer med et bredere indhold af de seks læreplanstemaer - frem for det hidtidige enkeltfokus på ét læreplanstema.

Formål med evalueringen af Chilli-blomsten:

At undersøge, hvordan Chilli-blomsten og ugeplanerne har en konkret virkning på tilrettelæggelsen af læringsmiljøerne - med det formål at sikre børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Hvilken pædagogisk dokumentation har vi indsamlet i arbejdet med den gennemførte evaluering?

Evaluering 1 - Tydelig ledelse af læringsmiljøer

Medarbejderne fik opsat en tavle, hvor dagsplanen blev visualiseret med piktogrammer og billeder af hvert enkelt barn.

For at undersøge PLF-spørgsmålet blev indhentet pædagogisk dokumentation:

Medarbejderne hørte børnene sige:

- "Se der, jeg skal spise med..."
- "Du kan bare kigge der....."
- "Det er ..., der er vinker i dag"
- "Det er....., der skal "sove" med os i dag?"
- "Jeg skal have musik i dag!"

Hvad gjorde børnene:

- Når de ankom om morgenen, gik mange forbi tavlen, for at orientere sig mod, hvem de skulle være sammen med på dagen.
- Nogle børn ville gerne have en voksen med til at snakke om tavlen, når de ankom om morgenen.
- Nogle børn viste ikke synderligt interesse for tavlen, men gav dog alligevel udtryk for, at de vidste hvor den var og hvad den skulle bruges til.

Hvad hørte medarbejderne hinanden sige og gøre:

- "Prøv lige at gå hen og kig på tavlen"
- Medarbejderne gav udtryk for, at de også selv brugte den til at få et hurtigt overblik - frem for at skulle kigge i dagsplanen i køkkenet.
- "Det der tegn, det betyder....."

Evaluering 2 - Tilrettelæggelse af læringsmiljøer - evaluering af Chilli-blomsten

På et personalemøde i efteråret 2021 blev medarbejderne bedt om at forholde sig til følgende spørgsmål:

Hvad er vigtigt, at der står i ugeplanen, som en hjælp til at sikre læringsmiljøer og samarbejdet om det valgte tema?

Spørgsmålet skulle de besvare ud fra egne oplevelser med brug af ugeplanen og Chilli blomsten med fokus på en sikring af kvaliteten af de konkrete vokseninitierede læringsmiljøer samt ud fra konkrete eksempler på udfyldte planer.

Følgende blev fremhævet:

- Ugeplanerne og Chilli-blomsten er en god ramme - så vi netop kan få overblik over hvad vi arbejder med og hvordan.
- Der er mulighed for at beskrive hvorfor, vi gør som vi gør, men vi beskriver oftest mest, hvad vi gør.
- Vi kan lettere kommunikere til forældre, hvad vi har planlagt i løbet af ugen og hvorfor.
- Vi er blevet tydeligere på, hvem der har ansvar for hvilke aktiviteter og vi kan lettere tilrettelægge en fast struktur for børnene.
- Der er blevet indsamlet pædagogisk dokumentation i løbet af dagen. Eks. thumbs up/down eller børnetegninger af børnenes viden om fugle før og efter et forløb.
- Vi kan se overordnede læringsmål, men de er ikke omsat til konkrete mål for det enkelte læringsmiljø.
- Vi har ikke væsentlig fokus på de børneinitierede læringsmiljøer i ugeplanerne.

Hvad lærte vi om sammenhængen mellem vores pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Evaluering 1 - Tydelig ledelse af læringsmiljøer

Vi lærte følgende:

- Tavlen skal være overskuelig og i børnehøjde - ellers bruger børnene den ikke.
- Tavlen skal være klar, når børnene møder om morgenen. Vi skal huske at flytte pilen, så den hele tiden er aktuel. Hvis vi ikke bruger den, får den skueværdi.
- Vi skal forklare børnene, hvad de forskellige tegn betyder. Vi skal være præcise i vores valg af piktogrammer - eks. hvis vi skal på en gåtur og have madpakker med, så skal vi vise et barn med rygsæk og madpakker. Hvis vi skal på gåtur, hvor det ikke er nødvendigt at medbringe en rygsæk, så skal piktogrammet ikke vise en rygsæk.
- Tavlen kan ikke stå alene - vi skal fortsat italesætte indholdet i den.
- Det virker, når vi også sætter billeder af de voksne på aktiviteterne - eks. hvem har ansvar for sovebørn, hvem er "vinker" mv.
- Forældrene kender ikke til tavlen - de ser den ikke, da de ikke kommer hvor den er.
- Vi har brug for at kunne ændre i planen, når der sker ændringer i løbet af dagen.

Evaluering 2 - Tilrettelæggelse af læringsmiljøer - evaluering af Chilli-blomsten

Vi lærte følgende:

Chilliblosten og ugeplanerne er et vigtigt redskab for kvaliteten af vores læringsmiljøer. Vi har fået flere ord på, hvorfor vi netop tilrettelægger et konkret læringsmiljø, hvordan vi gør det og ikke mindst hvem. Dvs. det er konkrete samarbejds og koordineringsværktøjer, som bevirker, at vi kan være tydeligere i vores struktur omkring børnene.

Vi har også brug for at lægge tid til de børneinitierede aktiviteter ind i vores ugeplanlægning, så vi ikke mister fokus på betydingen af legen.

Vi skal blive tydeligere på hvorfor vi gør som vi gør - dvs. med hvilket formål. Vi har brug for at være mere tydelige i formuleringen af de konkrete læringsmål, der henfører til målene i Den styrkede læreplan.

Vi skal blive mere konkrete i, hvordan vi vil inddrage børneperspektivet i selve aktiviteten og evalueringen.

At vi med en tydelig ugeplan kan koordinere mindre læringsmiljøer for børnene.

Hvilke ændringer og/eller justeringer af praksis gav evalueringen anledning til?

Evaluering 1 - Tydelig ledelse af læringsmiljøer

Evalueringsforløbet har vist os, at netop visualisering af dagens program er en vigtig del af vores ledelse af læringsmiljøerne, netop, så de kommer til at virke roligere.

Der skal ikke så meget til for at give roligere læringsmiljøer. Når vi beslutter os for at have fokus på noget, så virker det. Det er systematikken der virker.

Vi kan bruge systemet til at hjælpe os tydeligere i organiseringen og afklaringen af vores indbyrdes roller. Det giver også voksen-ro, med en følelse af, "at kunne blive i aktiviteten".

Vi skal fortsat justere systemet, så det passer til børnene. Det kan aldrig stå uden pædagogiske vurderinger.

Vi bliver som voksne mindre irrettesættende, når der er mere ro på organiseringen og partnerskabet.

Evaluering 2 - Tilrettelæggelse af læringsmiljøer - evaluering af Chilli-blomsten

Evalueringen af Chilli-blomsten i efteråret 2021 gav anledning til følgende ændring i Chilli Blomsten:

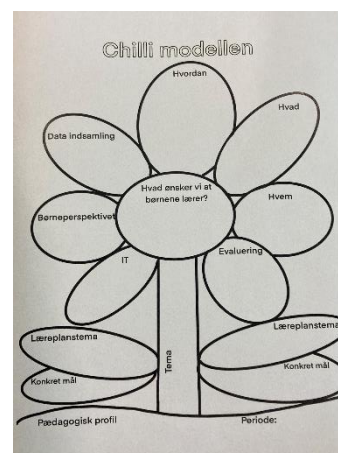
Vi skal have tydeligere fokus på at formulere konkrete mål for læringsmiljøet. Formuleret således: Hvad ønsker vi, at børnene lærer?

Effekten af ændringen er endnu ikke evalueret i personalegruppen, men vi har indsamlet foreløbige pædagogiske dokumentation:

- Der er indsamlet små praksisfortællinger, som henfører til målene for læringsmiljøerne.
- Der er indsamlet børnetegninger, der beskriver hvad børnene er optaget af og har lært i et forløb. Eks. har en gruppe med nogle mindre børn haft et forløb med følgende læringsmål: At børnene får en forståelse for dyr og vores natur og At børnene får et udvidet ordforråd i forhold til dyr, planter og anatomi. Efterfølgende indsamlede pædagogerne en børnetegning, hvor barnet fortalte, at han tegnede en skolopender.

Efter forløbet med Rasmus Alenkær i foråret 2022 har vi et ønske om at redigere Chilli blomsten yderligere, så vores fokus på både træning af adfærd og læringsmål fremstår tydeligere.

Dette er en proces, som vi skal arbejde videre med i løbet af efteråret 2022.

Inddragelse af forældrebestyrelsen

"Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje skal inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 52)

Hvordan har vi inddraget forældrebestyrelsen i evalueringen af den pædagogiske læreplan?

Bestyrelsen er løbende inddraget i vores strategiske udviklingsprocesser.

De har således været deltagende i pædagogisk dag omkring vores pædagogiske profiler, i temaaften om børnesyn og partnerskaber samt om temaet børns søvn.

Derudover har vi altid på bestyrelsesmøder orientering og dialog om vores strategiske indsatsområder. Her har bestyrelsesmedlemmerne perspektiver og synspunkter, som vi inddrager i ændringer eller justeringer af praksis.

Et eks. er en drøftelse af forældreadgang på stuerne. Til bestyrelsesmødet orienterede vi om, hvordan vi oplevede, at læringsmiljøerne på stuerne var blevet mere rolige og uforstyrrede i perioden under corona, hvor forældrene skulle aflevere og hente deres børn uden for stuerne. Samtidig oplevede vi som medarbejdere, at når forældre ikke havde adgang til stuerne, kunne de ikke så let følge med i, hvad deres barn var optaget af på stuerne - forældrene kunne eks. ikke se indhold i barnets skuffe. Bestyrelsesmedlemmerne havde gode erfaringer med at aflevere i garderoben og kunne fortælle om deres ønsker og behov for at komme på stuerne. Beslutningen blev således, at forældre har adgang til stuerne mandag og fredag eftermiddage.

Evalueringen af læreplanen har været punkter på bestyrelsesmøder, hvor vi har orienteret om evalueringsprocessen og om medarbejdernes konkrete evalueringer, som er medtaget i denne evaluering. Bestyrelsen har haft mulighed for at komme med input til selve evalueringen.

Det fremadrettede arbejde

"En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale." (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Hvilke områder af vores pædagogiske læringsmiljø vil vi fremadrettet sætte mere fokus på?

Vi vil fortsætte det allerede igangværende arbejde omkring ledelse af børnegrupper, så børnene oplever rolige og udviklende læringsmiljøer. Vi arbejder videre med følgende underpunkter:

- Samarbejde i partnerskabet og opgaverne i den forskellige roller.
- Visuelle støttesystemer, der er genkendelige for børnene i hele huset.
- Fokus på at kombinere målene for de enkelte læreplanstemaer med mål for gode strategier i fællesskabet. "Dvs. lige nu har vi fri for mobberi og vi øver i at lytte til den voksne"
- Børneperspektivet
- Faglig ledelse af de pædagogiske medarbejdere - herunder feedback-kultur og fokus på kvalitet i læringsmiljøer.
- Forældresamarbejde og involvering - version 2.0 efter corona

---

Hvordan vil vi justere organiseringen af vores evalueringskultur?

Vi vil gerne blive endnu bedre til at indhente relevant pædagogisk dokumentation. Eks. er vi gode til at indhente praksisfortællinger og har også erfaringer med at anvende video.

Vi vil være undersøgende på, hvordan vi kan blive endnu bedre til at finde relevant dokumentation, der beskriver sammenhængen ml. vores læringsmiljøer og børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse. Dette med henblik på at anvende den pædagogiske dokumentation som bagtæppe for den fortsatte justering af vores læringsmiljøer.

Hvordan har eller vil vi på baggrund af denne evaluering ændre og/eller justere vores skriftlige pædagogiske læreplan?

Vi vil i den kommende periode have fokus på at justere vores pædagogiske læreplan inden for overskrifterne:

Forældresamarbejde om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi vil lave en version 2.0 i en proces sammen med bestyrelsen

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Vi vil have indskrevet vores lokale planlægningsmodel, som lægger rammen for rolige læringsmiljøer, der ikke skaber stressede børn. Herunder inddragelsen af børneperspektiver, tilrettelæggelsen af læringsmiljøer med fokus på både adfærd og aktivitet samt evalueringen af læringsmiljøerne.

Desuden hvordan vi konkret vil arbejde med fortsat at visualisere og tydeliggøre vores planer og forventninger til børnene, så børnene også kender dem.

Herudover hvordan vi konkret vil udvikle på partnerskabet i vores pædagogiske samarbejde, der kommer børnene til gode.